БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 304 (11290) | 1966 оной декабриин 27, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ПРОДУКЦИИН ШАНАР hАЙЖАРУУЛХА НҮХЭСЭЛНҮҮД

Партиин ЦК-гай сентябриин Пленум промышленно үйлэдбэрые түсэблэхэ, хүтэлбэрилхэ, экономическа талаар урмашуулха шэнэ гурим зохёоhон байна. Гүрэндэ ашаг олзо оруулха, жэгдэ hайнаар худэлхэ гээшэ предприятинуудай үдэ табигдаhан гол шухала эрилтэ болонхой. Ашаг олзо оруулhанайнь зэргээр предприяти бүхэнэй ажал сэгнэгдэхэ юм. Предприятинуудай ехэ олзотойгоор хүдэлхэ бүринь Эхэ оронойнгоо баялиг арьбадхадаха, ниитын үйлэдбэри улам үргэдхэн хүгжөөгдэхэ, арад зоной ажана байдал hайжаруулхада ушартай.

Үйлэдбэрые шэнээр түсэблэхэ, хүтэлбэрилхын тула экономикоео гүнзэгы hайнаар шэнжэлхэ, шударга, бага гаргаашатайгаар эхэ продукци бүтээхэ, эгээл ашагтай hайн арга зам бэдэрэн олохо хэрэгтэй. Тиимэhээ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, түсэб зохёогшод, экономистнууд, мастернууд, бүхы худэлмэришэд хэды зэргын гаргаашан хэгдэхэ, ямар олзын оруулгатай байhые улам бүри гүнзэгы шэнжэлжэ, тоолодог, экономико хүгжөөлтын гол ёhонуудые шудалдаг боложо байна.

«Теплоприбор» заводой коллектив байгша оной июль hарада түсэблэлгын, экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орооhон. Урданай мэтэ бүхы валовой продукци бүтээлгын, технико-экономическа олон тоото показательнуудые бэшэ, ашаг олзо абалга, худалдагдаhан продукцин хэмжээн заводой хүдэлмэри сэгнэлгын шухала показатель болонхой. Заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, бүхы коллектив продукциингаа шанар hайжаруулха, продукци арбан хоног, hара бүридэ жэгдэ hайнаар бүтээхэ асуудалда саг үргэлжэ анхарал хандуулжа эхилээ, зохихо эрхэ байдал чангахан юм. Цех, участогууда ажалые эрдэм ухаанай ёhоор эмхидхэхэ хэмжээн бэелүүлэгдэнэ, түрүү дүй дуршэл үргэнөөр халан абалсана. Хүдэлмэришэдэй олонхинь өөрынгөө тамгаар продукци тушаана.

Шэнэ гуримда орооhонhоо хойшо заводой технико-экономическэ үрэ дүн горитой ехээр hайжараа. Байгша оной III-дахи кварталай туршада 1965 оной III-дахи кварталтай сасуулхада 31 процентээр үлүү ехэ продукци худалдагдаhан байна. Ондоо тээшэ эльгээгдэhэн приборнуудай шанар тушаа нэгэшье ажаглалта, гомдол предприятида ерээгүй. Завод шэнэ жэлhээ гурбан ондо түхэлэй шэнэ продукци бүтээжэ эхилхэнь. Тиигэжэ мүнөө хэрэгтэй бэлэдхэл хэжэ дүүргээд байна. Предприятиин экономикын үлүү гаргаша усадхаха, продукцин өөрын сэн хямдаруулха, гол фондынуудаа ашагтайгаар хэрэглэхэ гэжэ оролдоhоной ашаар 3-дахи квартал соо 511 мянган түхэригэй, тэрэ тоодо хараалагдаhан түсэбhөө гадуур 181 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Харин 2-дохи кварталда 272 мянган түхэригэй, тэрэ тоодо даабариhаа гадуур оройдоо 8 мянган түхэригэй олзотой байhан юм.

Ажалай шэнэ гурим саашадань нэбтэрүүлхэ бүринь предприятиин экономико бэхижэнэ, өөрынь фонд ургана. Түсэбhөө гадуур абтаhан ашаг олзын зарим хубинь предприятиин фонддо үгтэнэ, хүдэлмэришэдэй ажаhуудалай, культурна байдал hайжаруулха, мүн эрхим шанартай продукци бүтээhэн хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха хэрэгтэ зорюулагдана. Тиимэ хадаа ажахые эрхилэлгын шэнэ гурим гүрэндэшье, предприятидашье аша туhатай, ниитынгээ үйлэдбэри бэхижүүлхэ, ашагтай болгохо гэжэ бүхы хүдэлмэришэдые урмашуулан зоригжуулна.

Үйлэдбэрые шэнээр эмхидхэхэ, түсэблэхэ гуримда орохоор бэлэдхэжэ байhан «Электромашина» заводой коллектив найдамтай бэхи, удаан болзор соо хэрэглэгдэхэ автокран, электродвигательнуудые бүтээхэ гэжэ оролдодог. Заводой цех, участогууд hэльбэн заhабарилагдана, ажалые эрдэм ухаанай эрилтын ёhоор эмхидхэхэ хэмжээн бэелүүлэгдэнэ. Хүдэлмэришэд шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо, хуушанаа шэнэдхэн наринжуулжа, түрүү технологи шудалжа байна.

Бүтээдэг продукциингаа шанарай зэргээр хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ түлөөhэ, шагнал үгэхэ гурим арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг предприятинуудта нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Гоё hайхан, наймаанда гүйсэтэй бүд, трикотаж нэхэдэг, хубсаhа оёдог, гэрэй, мүн ондоо зүйлнүүдые хэдэг хүдэлмэришэд, предприятинууд шагналда хүртэдэг болоо. Эдэ предприятинуудай продукци үйлэдбэрилхэ түсэб арад зоной хэрэглэмжэ, эрилтэтэй тааруулагдан табигдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, нарин сэмбын фабрикын коллектив худалдаа наймаанай организацинуудай, худалдан абагшадай эрилтэ мэдэдэг, шэнжэлдэг, тэдэнэй захилаар бүд нэхэдэг болонхой. Улаан-Үдын оёдолой фабрикын коллектив шэнэ, хямда сэнтэй бүдөөр, шэнэ янзын, сагай уларилай байдалда таараха хубсаhа оёно.

Продукциин шанар дээшэлүүлхын тула үйлэдбэриин эмхидхэл, технологи наринжуулан hайжаруулха, түрүү онол арга хэрэглэхэ шухала байhаниинь мэдээжэ. Ажалаа эрдэм ухаанай эрилтын ёhоор эмхидхэжэ байhан предприятинуудта үйлэдбэриин культура дээшэлүүлэгдэнэ, хүдэлмэришэдэй hаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха арга олгогдоно. Энэ тон зүб.

Харин эдэ бүгэдэhөө гадна продукциин шанар үшөө нэгэ айхабтар удха шанартай асуудалтай холбоотой. Энэнь хүдэлмэришэдэй өөhэдынь hэшхэл, хүсэл мүн. Ямаршье юумэн хүдэлмэришэдэй гараар, тэдэнэй хүсөөр, анхарал оролдолгоор бүтээгдэнэ. Минии хэhэн продукци минии өөрын, минии коллективэй нэрэ хүндэ, hэшхэл гэжэ мэдэрhэн хүдэлмэришэд даажа абаhан ажалдаа наринаар хандадаг, голодоhо гаргадаггүй гээшэ.

hайн шанартай продукци бүтээхэ тэмсэл кадрнуудые бэлэдхэхэ, хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ асуудалтай нягта холбоотойгоор, суг хамта шиидхэгдэхэ ёhотой.

Партиин ЦК-гай сентябриин Пленум ажахыгаа зүбөөр эрхилхэ, амжалта туйлаха харгы зам заажа үгэбэ. Үйлэдбэриин шухала асуудал өөhэдөө шиидхэхэ эрхэ промышленностиин, транспортын, барилгын организацинуудай хүдэлмэришэдтэ олгобо.

Партиин олгоhон шэнэ арга боломжонуудые улам бүри хүсэдөөр хэрэглэн, республикымнай ажалшад бүхы совет арадтаяа хамта социалис Эхэ оронойнгоо 50 жэлэй ойе нэрэ солотойгоор угтаха гэжэ бэлэдхэжэ байна. Тэдэнэр хэхэ ажалаа, бэелүүлхэ зорилгоёо тодорхойлоод, эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана. Совет ороной завод, фабрикануудай нэрэ солодо хүрэмөөр, ажалшадай ургажа байгаа эрилтэ хангамаар продукци бүтээхэ гээшэ коллектив бүхэнэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй нэрэ хүндын, нангин уялга болоно.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ҮСЭГЭЛДЭРЭЙ hОНИН

Шэнэ репертуар

«Байгалай долгид» гэжэ городоймнай студенческэ залуушуулай ансамбль (уран hайханай хүтэлбэрилэгшэнь РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Жигжит Батуев) Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн баярта зорюулан, концертын шэнэ репертуар зохёонхой.

Үсэгэлдэр ансамблиин коллектив П. И. Чайковскиин хүгжэмэй училищиин байшан соо тус репертуарые хинан шалгажа үзэхэ талаар түрүүшын харюусалгата репетици үнгэргэбэ.

Болбосон түхэлтэй город

Түмэр замшадай ажаhуудаг Бабушкин хото хүгжэжэ, болбосон түхэлтэй боложо байна. Слюдянка—Улаан-Үдэ станцинуудые, тэрэ тоодо манай Мысовая станциие электрификацилха ажал түлэг дундаа.

300 хүнэй хараха залтай кинотеатр бариха асуудал шиидхэгдээ. Тэрэ мүнөө үеын эрилтэдэ таарама, гоёор шэмэглэгдэхэ юм. Проект зохёогшод, барилга хэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ уулзажа, кинотеатрай баригдаха газар шэлэн олобо. Барилгашад проект hайшаажа тушаажа абаба.

Дунда hургуули үргэдхэхэ. hургуулиин мастерской, химиин, физикын, черчениин кабинет бариха проект hайшаагдаhан, мүнгэн hомологдоhон тухай мэдээсэл городой ажалшадые бүри hаяхан ехээр баясуулба.

Н. УШАКОВ,
Мысовая станциин узелай парткомой секретарь.

Хани барисаанай ёhо гуримаар

Эхэ оронойнгоо 70 гаран ондоо область хизаар, 30 гаран аха дүү социалис, мүн бусад гүрэнүүдтэ продукцияа эльгээжэ байhан «Теплоприбор» заводой коллектив үсэгэлдэр 1967 оной түсэбөөр ажаллажа эхилбэ.

Мүн энэ үдэр нүхэр В. И. Барсуковой даадаг участок Венгри, Польшо, Афганистан, Инди приборнуудые эльгээhэн байна. Ондоо гүрэнүүдтэ эльгээгдэхэ приборнуудые хабсаргадаг слесарьнүүд Константин Гранин, Николай Попов болон бусад эрхим шанартай продукци бүтээнэ.

Заводой хүдэлмэришэд табан жэлэй түрүүшын ондо 1966 онойхиhоо 685 мянган түхэригөөр үлүү ехэ продукци худалдаhан байна.

П. БУРМАКИН.

Модошодой бэлэг

Ондоо гүрэнүүдтэ эльгээгдэхэ ашаа тээhэн хэдэн поезд үсэгэлдэр республикымнай түмэр замай станцинуудhаа ябуулагдаа.

Монголой Арадай Республика эльгээгдэхэ модо ашаhан 4 вагон Култук станциhаа, Япон эльгээгдэхэ 8 вагон Шулуутай станциhаа гаража ошоhон байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ТҮРҮҮ ЗАГАhАШАД

КАБАНСК. (Телефоноор абтаба). Иван Андреевич Суворовой хүтэлбэрилдэг загаhашадай бригада байгша оной 4-дэхи кварталда 170 центнер загаhа бариха социалис уялгаяа 140 процент дүүргэбэ. Ерэхэ жэлэйнгээ түсэбэй ёhоор ажаллажа байhан загаhашадай дунда Г. Кузнецов, А. Пермяков гэгшэд түрүү зэргэдэ ябадаг.

А. ГРИГОРЬЕВ,
Посольскын загаhа барилгын участогай начальник.

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ДЭЭЖЭ

Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Бэшүүрэй тоhоной заводойхид дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаhан юм. Эндэхид hаяхан ажалай ехэ амжалта туйлаба. Тоhо гаргаха жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Тиигэжэ Улаан-Үдын баазада 3000 центнер тоhо ашажа ябуулба. Тоhоной 60 процент эрхим шанартай гэhэн сэгнэлтэтэй.

Энэ жэлдэ нёдондонойхиhоо ямар илгаатай байгааб гэхэдэ, нэгэшье голодоhо гаргагдаагүй. Жэлэй түсэб болзорhоо урид дүүргэлгэдэ мастер Федосия Максимовна Федоровагай толгойлдог тоhоной заводой бишыхан коллектив ехэхэн үүргэ дүүргээ. Коллективэй дундаhаа Василиса Григорьева, Ксения Иванова болон бусад оролдосо ехэтэйгээр ажаллаhан байна. Эдэнэр булта жэлэй hүүл хүрэтэр үшөө 90 центнер тоhо үгэхэ гэжэ шиидээ.

В. БОРИСОВ.

112,5 МИЛЛИОН ГЕКТАР

СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэhэнэй ёhоор, ороной колхозууд болон совхозууд намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэбэ. 112,5 миллион гектар газар намар хахалагдаа.

Урда районуудай хэдэ хэдэн нютагуудта мүнөөшье паар хахалха, газарайнгаа хүрьhые хабарай тарилга хэхээр hайн уларилтай байна.

(ТАСС).

Хурьга абалга—харюусалгатай үе

ХОНИШОН БҮХЭН hАНАhАНДАА ХҮРЭГЛЭ!

Хонин ажалдамнай эгээн харюусалгатай саг — түл абалга захалхаяа байна. Буряад ороной хонишодой мянга гаран бригаданууд үбэлэй түл абахаар бэлдэжэ байнхай. Түрүү бригаданuудай дүй дуршэл согсолжо, тэрэниие республикын бүхы хонишодой шадабари болгохо, 1967 ондо — ойн баярай жэлдэ мал ажалайнгаа гол hалбари болохо хонин ажалые саашадань хүгжөөхэ гээшэ мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго болоно.

Энэ халуун хаhын урда тээ «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци хонишодой хөөрэлдөө эмхидхэхэ гэжэ шиидээ. Эгээн түрүүшын үгэ Хориин аймагай Анаагай совхозой солото хонишон ОЙДОП ТАПХАЕВИЧ ТАГАРОВТА үгтэнэ.

СОВЕТ ЗАСАГАЙ 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ республикын колхоз, совхозуудай хонишод, Буряад ороной бүхы ажалшадта адли, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаад байна. Манайшье Хориин аймагай хонишодой олохон бригаданууд ойн баярай жэлдэ 100 хонин бүриhөө 100, мүн дээшэшье хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриhөө гурба, гурбаhаа дээшэ килограмм нооhо хайшалха гэжэ шиидэнхэй. Манай отарын хонишод баhал хонин бүриhөө хурьга томо болгохо, 3,3 килограмм нооhо абаха хүсэлтэй.

Минии hанахада мүнөө үедэ абаhан уялгаяа дүүргэхэ, хэлэhэн үгэдөө хүрэхэ саг ерээ. Уялга абаха гээшэ ехэ хүдэлмэриин миил эхиниинь гэжэ тоологдодог лаб даа. Эгээн шухаланъ юуб гэхэдэ, хүн бүхэн өөрынгөө үгэдэ эзэн байжа, ойн баярай жэлдэ hанаhандаа хүрэхэ.

Хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхэ, 3 килограммhаа дээшэ нооhо ургуулхань тиимэшье бэлэн бэшэ, бүхы хонишодой эбтэй, оролдосотойгоор ажаллаhанай ашаар лэ туйлагдаха байhаниинь элитэ. Хонин ажал дээрэ 14 жэлдэ, тэрэ тоодо зургаан жэл эхэ хонидой отарада ахалагша хонишоноор ажаллажа байха үедөө манай хүдэлмэридэ жэлэй дүрбэн сагта хододоол харюусалгатай саг байдаг гэжэ ойлгогдоо. Хэрбээ зундаа, намартаа хонидоо таргалуулжа шадаагүй hаа, түл түрэсэ, нооhон хэрэгтэй соонь абтажа шадагдахагүй. Искусственна үрэжүүлгые ёhотой hайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэй. Ноябрь, декабрь hарануудта хээлитэй хонидоо оролдосотойгоор харууhалха болоно. Түл абалгын жэгдэрхэдэ хонишод амарха, унтахаяашье мартадаг. Хабар, зунай сагта өөрынгөө гол хүдэлмэриин хажуугаар даалгагдаhан сабшалангаа үтэгжүүлхэ, уhалха, тэжээл бэлэдхэлсэхэ уялгатай. Нигэжэл бүхэли жэл үнгэрдэг. Хэрбээ эдэ ажалай али нэгые алдабал, манай ажал урагшатай байхагүй гэжэ мэдээжэ.

Мүнөө үедэ түл абалгын түлэг захалхаяа байхада, энэ харюусалгатай сагые ямараар үнгэргэхэеэ байнабибди гэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Эгээн түрүүлэн, энэ хүдэлмэридэ hайса бэлдэгдэнэ. Отарадамнай 460 эхэ хонид, 50 эрэ түлгэ бии. Тэрэ эрэ түлгэнүүд тушаа хожомоор хэлэхэб. Эдэ үдэрнүүдтэ хээли ехэтэй хонид илангаяа hайнаар эдеэлүүлэгдэнэ, харууhалагдана. Үдэртөө хонин бүридэ дунда зэргээр 970 грамм үбhэ ба зелёнко, 200 грамм орооhон үгтэдэг. Мүн hолоомо нарhанай шэлбэhэн таhалгаряагүй байдаг. Декабриин 20-hоо хонидоо адуулхаяа болёод, газаагаа байлганабди. Бүдүүн тэжээлээ бага багаар, үдэртэ гурба таhалжа эдюулнэбди. Үдэ багта орооhоц үгтэнэ. Хонид үсөө үсөөнөөр гаргагдажа, соолгоhоо уhалагдана.

Отарымнай байра байдал бусадhаа үлүү гэхын аргагүй. Хонинноймнай байра үнеэдэй хуушан хотон байhан, тугалай хуушан байрада хурьгадаа томо болгонобди. Энэнь манай ажалда ехэ hаад болодог. Хонишод нялха хурьгадаа үбэлэй хүйтэндэ газаагуур барижа ябаха баатай болодог. Хэдэн жэлэй туршада бидэнэр «хурьгадаймнай байрые хонидой хорёотой холбожо үгыт» гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ табинабди, тэрэнhээ ямаршье үрэ гаранагүй. Энээндэ тиимэшье ехэ хүдэлмэри хэрэггүй байгаа. Хэды иимэ бэрхэшээлтэй байбашье, бидэнэр хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр томо болгодогбди. Хони хурьгадай байра дулаалагдажа, түл абалгада бэлэн. Хаамагууд, хобоо хобтонууд бэлдэгдэжэ, электрын гэрэл оруулагданхай. Ветеринарна хэрэгсэлнүүд, аптечкэ бии.

Хоёрдохёор, түл абалга зоотехническэ заабариин ёhоор эмхидхэгдэнэ. Отарадамнай саг үргэлжэ хоёр хонишон ажалладаг. Ахалагша хонишоной хажууда нэгэл туhалагша байдаг. Туhалагша хонишоноор Должон Тагарова ажаллана. Түл абалгын үедэ үшөө нэгэ хонишониие нэмэжэ үгэдэг. Мүнөө гурбадахи хонишоноор Сергей Герасимович Сергеев хүдэлнэ. Оролдосотой бэрхэ хүн юм. Нигэад лэ гурбуулан бүхы хонидоо хурьгалуулжа, түл түрэсэеэ томо болгодог байна. Хонидой хурьгалжа захалхалаар лэ гурбуулаа ээлжээгээр бүхэли сүүдхэ дежурладагбди. Үдэр hүнигүй түрэхэ хонидойнгоо хойноhоо адаглажа, хурьгалха ойртоhонуудынь илгагдадаг.

Хонидой түрэхэлөөр лэ хурьганайнь хушуу сэбэрлэжэ, эхэдэнь долёолгодог гуримтайбди. Тиигээд тэдэнээ дулаан байрада оруулжа, 20—30 минута үнгэрхэлөөр лэ хурьгань эдеэлүүлэгдэнэ. Эгээн түрүүн хурьганда биомицин уулгагдана. Тиигээд эхынь түрүүшын hү шоборжо абаад, хурьгыень хүхүүлнэбди. hүүлээрнь тэдэнээ тусхай таhалгада оруулжа, гурба, дүрбэн үдэр амларнь байлгажа, эжэл болгонобди. Хэрбээ хонидой олооороо түрөөгүй байхада, тэрэ таhалгадаа 5—6 үдэршье байдаг. Тиигэбэшье олонхи хони, хурьгадаа тусхай шэрээр номерлодог гээшэбди. Хурьгадай байрада хохир зузаанаар дэбдигдэнэ.

Хурьгадай 2—3 недели болохолоорнь тэдэнээ хонидой байрада оруулжа, элдэб тэжээлдэ hургажа, hүниндөө эхэhээнь амяарладаг байнабди. Хурьгадта минеральна болон витамин ехэтэй тэжээл үгтэдэг. Илангаяа гидропонно аргаар ургууhан орооhо, нарhанай шэлбүүhэ тээрмэдэжэ үгэхэдэ дуратайгаар эдидэг. Эдэ тэжээл манай отделенидэ бэлдэгдэнэ. Тэрэнhээ гадна балсан мяханай сайрадаг үбшэнhөө hэргылхын тула хони хурьгадта селени уулгагдана. Энэ хүдэлмэридэмнай ветеринарна техник Павел Федорович Бутаков туhалдаг.

Энэ жэлдэ тэжээлээр бараг hайн байгдана. Үбэлжэлгын үедэ хурьгатай хонин бүридэ 1 центнерhээ үлүүхэн үбhэ, зелёнко, 0,5 центнер hолоомо, 0,4 центнер силослэжэ дараhан орооhон бэлдэгдэнхэй. Эдэ тэжээл бүхыдөө тооной бригадын хүсөөр абтанхай. Манай отделенидэ эхэ хонидой 5 отара, хурьга, түлгэдэй 3 отара бии. Эдэниие хамталжа, нэгэ бригада болгоод, намайе бригадираар томилhон. Нигэжэ ажаллаhаар хэдэн жэл болообди. Ахалагша хонишоноор хүдэлхынгөө хажуугаар бригадынгаа хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэг гарадаг. Илангаяа сабшалан, бэлшээрэе hайжаруулха, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ хамтадаа хэдэгбди.

hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада манай отарын хонишод жэл бүри 100 эхэ хонин бүхэнhөө 100—120 хурьга томо болгожо тушаагаа, хонин бүриhөө 3,3—3,5 килограмм нооhо абаhан. 1964 ондо бүхы фермээрээ 100 хонин бүриhөө 97 хурьга түлжүүлээ hэмди. hүүлэй жэлнүүдтэ манай бригадын ахалагша хонишон Самбу Шойжиновой отарынхид баhал хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ шадана. Тэдэнэр ойн баярай жэлдэ мүн лэ 100 хонин бүриhөө 100 хурьга томо болгохо зорилготой.

Теэд бүхы хонишод адли hайнаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. Хонишодой хүдэлмэри нэн түрүүн хэды хурьга, нооhо абаhанаараа сэгнэгдэдэг гээшэ. Манай бригадада Ойдоп Цыренжаповай бүлэ түлгэ харууhалдаг юм. Эдэнэр зундаа, намартаа түлгэнүүдээ хайхарамжагүйгөөр адуулжа, хүшэ абхуулаагүй, үбэлжэлгын эхиндэ туранхай байшоо. Тиигээд тэдэнь үхэжэ захалаа. Эндэ харууhалжа байhан хонишод ехэ зэмэтэй гээшэ. Тиигээшье hаань, манай бригадын эхэ хонидой 4 отарын ахалагша хонишод тэдэнэй харууhалдаг 200 туранхай түлгэдыень отарадаа хубаажа абаа hэн. Тиигэжэ манай отарануудта 50—50 түлгэнүүд бии болоо. Энэмнай ядаhан лэ хэрэг лаб даа.

СОВХОЗОЙ, мүн отделениин хүтэлбэрилэгшэд хонин ажалда харюусалгатай бэрхэ хүнүүдые табижа, тэдэниие hургаха гэжэ үшөөл оролдоногүй. Хонишодой суглаа, зүблөөншье үнинэй зарлагдахаяа болишоо. Хонишодой бригаданууддай хоорондохи мүрысөөнэй дүн отаранuудта хүргэгдэнэгүй. Мүн тэдэнэрэй культурна ажаhуудалай эрилтэнүүдтэшье анхарал бага табигдана. Тиимэhээ манай совхоздо залуушуулые хонишон болгохонь бэрхэтэй байдаг.

Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтаха гэжэ байхадаа, бидэнэр эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхажа, түл абалгаяа эмхигэй hайнаар үнгэргэхэ болонобди. Хонишод өөhэдынгөө уялгата хэрэг hайнаар дүүргэхэ гэжэ найдагдана.

Буряад ороной хонишодой бүхы бригаданууд hанаhандаа хүрэжэ, хонин бүриhөө хурьга түлжүүлhэй гэжэ хүсэнэб. Энэмнай манай эгээн ехэ бэлэг болохо гээшэ. Энээниие бэелүүлхэ арга боломжо бии гэжэ hанагдана.

hаяхан Хэжэнгын совхозой ахалагша хонишод Гамиля Гарифулина, Вера Жамсуева гэгшэдэй отаранuудта хүрэжэ ерээб. Эдэнэр үбэлжэлгэдөө, түл абалгадаа оролдосотойгоор бэлдэhэн байна. Хонидойншье тамир hайн. Эдэнэр ерэхэ жэлдэ мүн лэ 100 хонин бүриhөө 100, 100 гаран хурьга түлжүүлхэ уялга абанхай. Нигэжэ шадабаритай бэрхэ залуу хонишодой урган гаража байhанда би ехэ баярлааб.

Дүй дуршэлөө халан абалсаха, бэе бэедээ ябалсаха, ажал хүдэлмэреэ шалгалсаха гээшэ баhал шухала гэжэ тоолоноб. Түл абалгын урда тээ республикымнай газетэнүүдэй хуудаhанда хонишодой хөөрэлдөө эмхидхэхэ гэhэниие би ехэтэ hайшаанаб. Мүнөө үедэ сугларжа хөөрэлдэхэ, эрилтэнүүдээ хэлэхэ, хэhэн хүдэлмэреэ харуулха сүлөө заб үгы байгаашье hаа, газетэнүүдээр дамжуулжа хөөрэлдэхэдэмнай болохо байна. Энээндэ хонишод олоороо хабаадаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Агуу Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгануудаа хонишодой бригада бүхэн дүүргэг лэ. Хонин бүриhөө хурьга абаха, 3 килограмм нооhо хайшалха гээшэ бидэ хонишодой уялга, нэрэ хүндын хэрэг гээшэ.

Ойдоп ТАГАРОВ,
Анаагай совхозой ахалагша хонишон.

ТАСС-ай мэдээсэл „Луна-13“ гэжэ автоматстанци hарын нюруу дээрэ дорьбоогүйгөөр буугаад, научна жэнжэлгэ хэнэ

«Луна-13» гэжэ автоматстанци 1966 оной декабриин 24-дэ Москвагай сагаар 21 час 01 минутада hарын нюур талын Шуурганuудай океанай райондо селенографическа хойто широтагай 18 градус 52 минута, баруун долготагай 62 градус 03 минута координадуудтай газарта дорьбоогүйгөөр буугаа.

Энэ станци 80 час шахуу соо ниидэжэ үргэлжэлhэн байна. Хараалагдаhан газартаа станциин буулгые хангахын тула декабриин 22-ой 21 час 41 минутын үеэр «Луна-13» станциин ниидэхэ зам амжалтатайгаар шалгагдан залагдаа. hарын нюур тала шадар 70 километр тухай ошоод ябахадань, хадуун тогтоохо оньhон түхеэрэлгэ зогсоогдоод, «Луна-13» станци дабшалгаяа болюулжа, дорьбоогүйгөөр буугаа.

«Луна-13» станцитай найдабарита радио холбоон тогтоогдонхой. Телеметрэй мэдээнүүдэй ёhоор, автоматстанциин борт дээрэхи, научна аппаратура hаадгүй hайнаар хүдэлнэ.

Тус станци hарые шэнжэлхэ программын ёhоор туршалга хэжэ байна.

Ехэ удха шанартай айлшалалга

СТАМБУЛ. (ТАСС). Турцида СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай айлшалалгые Турциин хэблэл үргэнөөр шэнжэлэн тунхаглажа үргэлжэлhөөр. Декабриин 24-нэй газетэнүүд совет айлшадай Измир ошоhон тухайда тодорхойгоор бэшэхэ зуураа, уларилай муу байбашье hаань—энэ хотын зон айлшадые угтахаяа олоороо гараа гэжэ мэдээсэбэ.

«Республиканска Турци, Совет Социалис Республиканuудай Союз — ондо ондоо байгууламжатай хоёр гүрэн юм. Теэд, энэ илгаань эдэнэй удаан саг соо хани хүршэ ёhоной харилсаа сахилгадань hаад хээгүй» гэжэ «Джумхуриет» газетэ бэшэнэ.

Турцида А. Н. Косыгинай айлшалжа ошоhон тушаа Арадай-республиканска партиин генеральна түрүүлэгшэ Исмет Инениин хэлэhэн үгэнүүдые эндэхи газетэнүүд толилбо. «Совет премьер-министрэй айлшалалгын тон ашатай туhатай байhаниинь мүнөө эли болоо. Минии ажаглаhанай ёhоор, харилсан этигэлсэлгын оршон байдал эли бодо харагдана. Энэмнай ехэхэн туйлалта гээшэ». — гэжэ тус партиин ударидагша хэлэбэ.

Совет айлшад Стамбулда

СТАМБУЛ, декабриин 25. (ТАСС-ай тусхай корр.). Стамбулай муниципалитедэй түрүүлэгшэ Хашим Ишджан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ Босфорой эрье дээрэхи «Тарабья» гэжэ отель соо ехэ уулзалга эмхидхээ.

Стамбулай мэр совет айлшадые амаршалха зуураа, Советскэ правительствын толгойлогшын Турцида айлшалалгын түүхэтэ удха шанарые тэмдэглээд, Турциин ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондын үнэн hайхан хани барисаанай түлөө юрөөл табиба.

А. Н. Косыгин харюугай үгэ хэлэхэдээ, совет айлшадые хани халуунаар угтаhанайнь түлөө Стамбул хотын мэртэ, тэрээгээр дамжуулан хотын бүхы хүн зондо баясхалан хүргэбэ.

Советскэ Союз Турци хоёрой хоорондын хани ёhоной харилсаан бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал сахихын, бэхижүүлхын тула шухала удха шанартай гэhэн мэрэй үгэнүүдые дэмжэнэб гэжэ тэмдэглээд, Советскэ правительствын толгойлогшо нигэжэ хэлэбэ: Советскэ Союзай бүхы арадууд Турциин арад зониие, Турциин интеллигенциие, ажалда дуратай хүдэлмэришэн анги ба таряашадые хүндэлдэг юм гэбэ.

Хэрбээ Советскэ Союзай, Турциин арадуудай бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал сахилгын аша туhада хамтын оролдолго гаргаа hаань—эб найрамдалай хэрэг илалтай байха гэжэ А. Н. Косыгин тусхайлан тэмдэглээ. Советскэ правительствын толгойлогшо хүршэ хоёр ороной арадуудай хоорондын хани барисаанай хүндэлэлдэ юрөөл табиба.

Эндэ болоhон уулзалга хани, халуун оршон байдалда үнгэрөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, тэрээниие үдэшэжэ ябалсаhан хүнүүд энэ үдэр Стамбул соогуур ябажа үзэhэн, үзэсхэлэн газарнуудтайнь танилсаhан байна.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Хүдөө нютагуудтахи соёлой ба ажаhуудалай эмхи зургаануудай барилга эмхидхэлгын талаар Воронежско областиин ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хэжэ байhан хүдэлмэри тухай асуудал декабриин 24-дэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Хоёр жэл хүрэхэгүй сагай турша соо эндэ 85 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 200 шахуу hургуули ба бага үхибүүдэй эмхи зургаануудай байранууд, соёлой 75 байшан ба клуб, олон шэнэ магазин, столово, бани баригдаа, водопроводой 220 гаран километр лини татагдаа.

Элүүрые сахилгын талаар колхозууд хоорондын ехэ эмхи зургаануудай барилгада хэрэгтэй мүнгэ зөөри хамжажа оруулха гэhэн колхозуудай үүсхэл hайшаалтай байна. hүүлэй хоёр жэлэй турша соо тиимэ эмхи зургаануудые барихын тула колхозуудай зүгhөө 6 миллион үлүүтэй түхэриг мүнгэн табигдаа.

Агуухэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ой болотор Воронежско областиин бүхы тосхонуудые радиотой болгохо, районой центрнүүдтэ хүгжэмэй hургуулинуудые нээхээр хараалагдана. Хэдэн зуугаад шэнэ hургуули, клуб, магазин баригдаха.

(ТАСС).

ТАСС-ай мэдээсэл „Луна-13“ hарын нюур талын зурагуудые дамжуулаа

«Луна-13» гэжэ автоматстанци hарые шэнжэлхэ программаяа дүүргэлтэ болгон, 1966 оной декабриин 25-да Москвагай сагаар 15 час 15 минутада hарын түрүүшын дүрэ зурагые газарhаа үгтэhэн командаар дамжуулжа эхилээ. Станцитай хэгдэhэн харилсаа холбооной хэдэн сеансын туршада hарын дүрэ зураг дамжуулагдаха.

hарын нюур талын телевизионно дүрэ зурагые дамжуулхатай хамта, станциин түхеэрэлгэнүүдэй ба аппаратурын хүдэлхые харуулhан оньhонуудай научна хэмжэлгэ, тодорхойлгын мэдээнүүд станциhаа орохо. Телеметрическэ хэмжэлгын мэдээнүүдэй ёhоор, станци дээрэ тодхогдоhон аппаратура hаадгүй hайнаар хүдэлнэ.

Залан ябуулдаг, тоолон тодорхойлдог центртэ ороhон мэдээнүүд шалгагдажа, шэнжэлэгдэжэ байнхай.

Коммунист тухай хөөрөөн

СОЛОТО ГВАРДИИН ГЭШҮҮН

...Яралгуйхэн аад, хүнгэн алхасатай хүн шангаар алхална. Буразда шэнгеэр нюурынь уршалаатанхай, хюһуулһан толгойнь наранда слынэ.

Зүгөөр саг жэлэй шэрүүндэ абтаагүй нюдэнииинь лэ тэрэл залуу, хурса зандаа: юушье алдахагүй хёрхо. Шэнэ байшан, машина, үйлсэнүүдые харахалаараа нюдэдынь сог нэмэһэндэл һэргэнэ. Гэбэшье гэнтэ хубилгажархихынь харагты: харгы дээрэ адхарһан ороохо обёоржорхибо ха юм. «Ямар һалан амитан гарааб?.. Имэшүүлэй хойноһоо хурсал нюдэн хэрэгтэй даа» гээд, амбаар тээшэ түргэн гэшхэлбэ.

Малгайгаа хүйхэрөөр зулай дээрээ табижархинхай нэгэ хүбүүнэй машинын хажууда байгаад, таряа буулгагшадые «түргэлэгты хүбүүд, түргэлэгты»,—гэжэ тэбдэхээжэ байхань тэндэ харагдаба.

— Хүбаа, Коля, ябалсал даа намтай,—гээд үбгэнэй хамсыһаань татахада, тэрэнь тээлмэрдэн гэдэргээ хараһаар гэшхэлсэбэ.

— Колишни һалаа гээшэ,—гэжэ нүхэдэйнь энеэлдэхэ хойноһоонь дуулдаа һэн.

Ороohоной адхарһан газарта хүрэбэд.

— Энэ юун гээшэб?

Хүбүүн дуугарнагүй.

— Энэ юун гээшэб?—гэжэ үбгэн үшөө шангаржа, бохигор хургаараа адхарһан ороohонуул тээшэ заана.

— Шэниисэ,—гэжэ жолоошон гүбэд гэбэ.

— Шэниисэ. Тиимэ. Энэ юун гээшэб, яажа тэрэниие ургуулдаг бэ гэжэ мэдэнэ гүш? Хүнүүдэй үдэр һүнитүй хүдэлжэ, хүлһөө адхажа байн гэһээ.., Тиихэдэ таанар игэжэ байхат.

Тэрэнь улайшоод, зэмэтэйгээ мэдээд, хүлөө урилан табижа, абяагүй зогсобо.

— Ошо. Дахин харабал, энээниш нэжээдээр суглуулуулхаб. Тиигэжэ бэшэндээ хэлээрэй...

— Сайн байна, Дамнин Шойсоронович,—гэжэ гэнтэ хойнонь хэнэйшьеб дуугаржархихада, залд гээд абаба.

— А-а, багша, мэндээ,—гэжэ эндэхи һургуулиин багшые танихадаа, Зандеев толгойгоо дохёодхино, — юун һонинтойбши?

— Хуушан тайбан, Дамнин Шойсоронович, би танда гүйлтатайб: колхозойнгоо түүхые үхибүүдтэмнай зугаалжа үгыт даа.

— Яаха һэм, үхибүүдээ суглуула, ерэхэб.

Үхибүүдээр хөөрэлдэжэ байхадаа, Дамнин Шойсоронович уяран уяран, бага ябаһанаа, бүхы наһаяа һанаандаа оруулна.

«...Дамнин, Дам-ни-ин!»—гэжэ эхэнэр хүнэй хашхарха аблан айлаар дүүрэн дуулдана.—«Ай, ши шолмо, үхэрнүүдээ баһа алдажархёош. Хүлеэлши, хүрэхэб даа голдош. «Дамнин Шойсороновичой бага наһан игэжэ үнгэрөө. Тэрэ хүл дээрээ гарахадаа, сортоотой хүбүүн болоо. Хоритойдонь Октябриин гэрэлтэ туяа сасарһа һэн.

Дамнин революциин түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн тэрээндэ хабаадалсаа. Бэшэ үгытэйшүүлтэй хамта баяшуултай тэмсэл ябуулаа. Партийна, советскэ хүдэлмэринүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан. Тоорын ревкомой секретарьнар олон жэлдэ хүдэлөө.

Гушаад онуудта Дамнин Шойсоронович Тоородо «Ниигэм журам» гэжэ коммуна эмхидхэхын тула ехэ оролдолго гаргаһан юм. Мүн тиихэдэ һайн дуратан коммунистнуудай тоодо оролсожо, Зодбоевой бандые даралсахала Аха эльгээгдэбэ.

Хожомоо нүхэр Зандеев Түнхэнэй гүйсэдкомдо, ВКП(б)-гэй райкомдо, «Улаан Тооро» (мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ) колхоздо элдэб харюусалгата хүдэлмэринүүдтэ ажаллаа.

Мүнөөшье пенсидэ гараһан аад, Дамнин Шойсоронович гараа баряад һуунагүй. Тэрэ мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хиналтын комиссиин гэшүүн.

Ажалай журам эбдэгшэд, залхуу зайрангууд, ажалгүйшүүл Зандеевһээ түбэгшөөдэг. Тэрэһээ миил һалахагүйш. Нэгэ хэлэхэдэ дахяад дабтаха, заһараагүй һаашни колхозой правленидэ татуулха, суглаан гү, али нүхэдэй сүүд дээрэ улайлгаха, сайлгаха.

Үнинэй коммунист Дамнин Шойсоронович ниитын хэрэгэй түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо, дутуу дундануудтай эбсэшэгүй тэмсэл ябуулна. Тиигэжэ колхоздоо ехэ туһа хүргэнэ.

Л. БОРХОНОВ.

ПАРТИИН РАЙКОМОЙ ПЛЕНУМ

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой V пленум Хэрэн тосхондо болобо. Пленум дээрэ «Районой партийна организацида кадрнуудые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха ба хүмүүжүүлхэ талаар хүдэлмэри һайжаруулха тухай» асуудал пленум дээрэ хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. Д. Таханов элидхэл хэһэн байна.

Тус асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ 16 хүн хабаадалсаа. Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь нүхэр Н. Е. Медведев үгэ хэлэһэн байна.

Д. БАЛДАЕВ.

ШУБУУНАЙ ФАБРИКАДА

Улаан-Үдын шубуунай фабрикада хамта 53000 тахяа тоологдоно. Мүнөө эндэ тахяагай һайн байра баригдажа байна. Тэндэнь 100.000 тахяа байхаар хараалагдана.

Байгша ондо Эрхүүгэй областиин Зиминскэ тахяагай фабрикаһаа голландска леггорн гэжэ үүлтэрэй тахяа асарагдаа һэн. Энэ тахяа жэлэй туршада 160—170 үндэгэ үгэдэг байха юм.

Бүхы тахяа бүриһөө дунда зэргээр 130 үндэгэ абахабди гэһэн уялга абаад, фабрикын коллектив эршэтэйгээр ажаллажа ороо бэлэй. Тэдэнэр мүнөө абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Үдэр бүри фабрикын коллектив 11000 тахяа үндэгэлүүлжэ абана. Декабриин 6-һаа эхилжэ, 27000 үндэгэ дальбараа болгохоёо инкубаторна цехтээ оруулаа. Түрүүшын дальбараахануу декабриин 27-до гараа.

3 миллион 642 мянган үндэгэ гүрэндөө тушаажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ 200 центнерэй орондо 750 центнер шубуунай тарган мяха гүрэндөө тушаагаа.

Шубуушад Ольга Новичкова, Фаина Алексеева, Анна Казакова, Вера Васильева гэгшэд һайнаар ажаллажа, коллектив соогоо алдаршанхай.

Тэдэнэр Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн һайндэртэ социалис мүрысөөндэ оролсон, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, эршэмтэйгээр ажаллажа байнад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Үндэгэнэй складые даагша Валентина Стрельцова үндэгэеэ тушаахаяа байна. 2. Эрхим шубуушад Ольга Новичкова, Фаина Алексеева, Анна Казакова, Вера Васильева гэгшэд.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

СОЁЛШОД ЗҮБШЭБЭ

ПЕТРОПАВЛОВКА. Эндэ Зэдын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй конференци үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, ВЛКСМ-эй комитедүүдэй болон парткомуудай секретарьнар, профкомуудай болон сельсоведүүдэй түрүүлэгшэнэр хабаадаа.

Хүдөө тосхондо соёлой хүдэлмэриие үргэдхэхэ тухай аймагай культурын таһагые даагша А. К. Филипповэй элидхэл сугларагшад шагнажа, хамта дээрээ 15 хүн һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэһэн байна.

В. КЛОЧИХИН.

Эрхирэгэй совхозой тахяашан З. В. Некрасовагай хөөрөөнһөө

АМЖАЛТА ОРОЛДОЛГОҺОО

Һайнаар ажалланаб гээд һайрхахаяа һананагүйб. Тиигээшье һаа, хэлэхэ юумэн яһала бии. Түрүүн нэгэ иимэ асуудал хараябди. «Хайшан гээд тахянуудһаа олон үндэгэ абанабта» гээд хүнүүд намһаа һурадаг. Энээндэнь иимэ харюу үгэлтэй.

Ажал гээшэмнай хүнэй оролдолгогүйгөөр урагшатай ябадаггүй юм. Һаалишан хүн хамаг ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, лагаад ехэ һү һаадаг бэ, тэрээн шэнги тахяашанай ажал баһал өөрэгүй. Зарим нэгэ хүнүүд: «тахяа шубуун байгаал ааб даа, олзо ехээр оруулха юм бэшэ» гэдэг. Иимэ бодолтой хүнүүд хэр болгоомжотой юумэ хөөрэнэ хаб? Бодоод үзэебди. Ажахын нэгэ һалбари тахяа шубуу үсхэлгые доро дарана ха юм. Би дуулажа, шагнажа байгшаб. Манай республика дотор тахяа шубуу олоор бариха гэдэггүй ажахынууд байдаг. Яахадаа тиигэнэб гэхэдэ, эгээл мүнөө хэлэжэ байһамни һанаандам ороно. Тахяаһаа биратай олзо орохогүй гэһэн бодолтой хүнүүд тиимэ ажахые эрхилнэ ха юм. Мал олондоо олзотой гэлсэгшэ, тэрээндэл тахяа олон байхадаал аша ехэтэй байдаг шуу. Арба мянган тахяатай байхын орондо, хори-гуша мянгатай байбал, ажахыда холо үлүү ааб даа.

Би Альбина Ивановна Мясниковатай сугтаа ажалладаг хүмби. Тэрэмни оролдосотой эхэнэр. Олохон жэлдэ хүдэлжэ байгшабди. Бидэнэй түйлаһан амжалта иимэл даа. Энэ жэлдэ 409 мянгаһаа үлүү үндэгэ гүрэндөө худалдаабди. Тахяа бүриһөө 138 үндэгэн абтаа. Ажалдамнай ямар нюуса байхаб, хүнэйл оролдолго. Тиимэшье һаань, зарим талыень тобшоор хэлэхэ һанаатайб.

Тахянууд һаруулхан, дулаан байра соо байлгагдажа, һайнаар эдеэлүүлэгдэжэ байхадаа үндэгэлхэдөө һайн байдаг. Зүгөөр олон янзын, витамин ехэтэй тэжээл үгэхэ хэрэгтэй. Бидэнэр тахяануудта комбинированнэ тэжээл, ороohо, яһанай болон загаһанай гурил үгэжэ байдагбди. Үбэлдөө гидропонно аргаар ногоо ургуулжа, тахяануудтаа үгэгшэбди. Витамин элбэгтэй, олон зүйлэй тэжээл дээрэ байлгахада, тахянууд үбдэжэ муудадаггүй, үндэгэлхэдөөшье һайн байдаг. Тахяагай байранууд досоогоо шииг нойтогүй, хуурай байдаг. Зоотехническэ заабаринуудые наринаар сахяад, жэлэй дүрбэн сагта тусхай гуримаар эдеэлүүлээд байбал, үбэлдөө олон үндэгэн абтадаг.

Зарим хүнүүд үбэлдөө үндэгэн олоор абтадаггүй гэлсэгшэ. Энэ юунһээ болоноб? Мүртэйгөөр эдеэлүүлэгдэнэгүй, тахяанууд муу байрада байлгагдана ха юм. Хүйтэн, шиигтэй, харанхы газарта тахяануудые барихада ямар үндэгэн абтахаб. Үбэлдөө зүдэржэ муудана, үндэгэлхөөшье болишоно бэзэ. Бидэнэр хоюулан 3 мянгаад тахяа барижа байгшабди. Мүнөө үдэртэ 1400 үндэгэ суглуулнабди. Декабрь һара гараашье һаа, бүхы тахяагаймнай хахадынь үндэгэлнэ. Энээнһээ урагша һара хахадай хирэдэ суглуулдаг үндэгэнһөө үшөө 600—700 хэһэгээр олон абтана.

Зоя Васильевна ажал дээрээ шэнэ түрүү арга нэбтэрүүлхэдээ шадамар хүн. Урдань фермэдэнь гидропонно аргаар ногоон ургуулагдадаггүй һэн. Тиигээд хаанаһаашьеб энэ аргын һайн байдагые дууламсаараа бригадиртаа дурадхаһан, ногоо ургуулжа, үбэлдөө тахяануудтаа витаминтай тэжээл үгэлсэдэг болоо. Игэжэл үүсхэл оролдолгоёо гарган ажаллажа, энэ эхэнэр ехэ амжалта түйлаһанхай.

Эрхирэгэй совхозой түрүү тахяашад Зоя Некрасова Альбина Мясникова хоёр жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээд, Совет засагай 50 жэлэй ойе угтуулан, мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

З. ТЭЛИН,

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо. Мүрысэгшэдэй дунда ахалагша мастер Петр Федорович Щербаков саг үргэлжэ шалгаржа ябадаг. Тэрэ һаяхан «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаа. Зураг дээрэ: П. Ф. Щербаков (баруун гарһаа) ТЭЦ-эй бүлэг хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХЭШЭЭЛ БҮХЭНДӨӨ ШАДАМАРААР БЭЛДЭЖЭ...

Һуралсалай байгша жэлдэ Анна Санданова хилээмэнэй комбинадай партийна эхин организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн марксизм-ленинизмын үндэһэ һуурые шудалха дүрбэн жэлэй һургуулиин пропагандист юм.

Энэ политическэ һургуулида хамта хорин хоёр коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэд һуралсана. Хэшээл һарадаа гурба дахин, түрүүнэй бэлэдхэгдэһэн уужам, һаруул таһалга соо үнгэргэгдэнэ. Һуралсахаар бэшүүлһэн хүнүүд бултадаа нэгэтэшье хэшээлһээ гээгдэнгүй ябана. Мүнөө энэ һургуулиинхид һуралсалай түсэбөөр хараалагдаһан «Социалис революциие хүгжөөхэ болон Совет засагые бэхижүүлхын түлөө партиин ябуулһан тэмсэл» гэһэн темые шудаланхай. Һаяхан байгша ондо үнгэргэгдэһэн һуралсалай нэгэ хэшээлые жэшээ болгон абажа харахада болоно. Тус хэшээлдэ 22 һуралсагшадай хориниинь байлсажа, темээ политическэ болон методическа үндэр хэмжээндэ шудалжа үнгэргэһэн байха юм. Пропагандист Анна Андреевна бүри түрүүн хахад һараар уридшалан тус хэшээлдэ тайлбарилагдаха асуудалнуудые һуралсагшадтаа тараажа үгөө һэн. Тэдэ асуудалнуудай зариманиинь гэхэдэ: «Хаанта засагые унагааһанай һүүлдэ ороной болон парти доторой ажабайдал», «В. И. Ленинэй Россида бусалга», «В. И. Ленинэй Апрельскэ тезисүүд», «Партийна VI съезд болон тэрэнэй түүхэтэ шиидхэбэринүүд», «В. И. Ленинэй зохёоһон зэбсэгтэ восстаниин түсэб», «Петроград хотодохи зэбсэгтэ восстаниие большевигүүдэй парти хүтэлбэрилөө» гэхэ мэтэ болоно. Хэшээлдэ байлсаһан хүнүүд энэ политическэ болон теоретическэ ехэ удха шанартай темые һайнаар, гүнзэгы удха шанарыень тон зүбөөр ойлгоһоноо харуулаа.

Хилээмэнэй комбинадай лабораториие даагша И. Н. Савельева, мүн комбинадай главна бухгалтер А. А. Сироткин гэгшэд В. И. Ленинэй түүхэтэ Апрельскэ тезисүүдэй гүн гүнзэгы удха шанарые шадамар бэрхээр тайлбарилжа, тэдэнэй мүнөө үеын аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай ябуулжа байһан зорилгонуудта ямар ехэ нүлөө үзүүлдэг байһаниие бодото тоо, баримтануудаар, жэшээнүүдээр тэмдэглэжэ харуулаа. Хэшээлэй темын нүгөөдэ асуудалнуудтань А. М. Поломошнов, Л. М. Гордеев, Ф. Я. Батый болон бусад хэдэн хүнүүд удха түгэлдэр харюунуудые үгэжэ, марксистско-ленинскэ партиин эдэ асуудалнуудые баһал һайнаар мэдэхэ байһанаа гэршэлбэ.

Байгша оной һуралсалай эхилһээр тус һургуулида хамта дээрээ найман хэшээл болсо.

— Хэшээл бүхэндөө ехэ дуратайгаар ерэжэ, ойлгоогүй энэ тэрэ асуудалые ойлгожо, өөһэдынгөө политическэ болон теоретическэ мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлнэбди. Энэ хэрэгтэмнай пропагандист Анна Андреевна Санданова одоол һайн туһаламжа үзүүлнэ,—гэжэ хилээмэнэй комбинадай хуушанай хүдэлмэришэдэй нэгэниинь, 1941 онһоо КПСС-эй гэшүүн Лука Максимович Гордеев омогтойгоор хөөрэнэ. Мүн политическэ энэ һургуулиин бусад һуралсагшад баһал иимэшүүгээр түрүү пропагандистые магтадаг байха юм. Олон коммунистнуудай болон партийна бэшэ эдэбхитэдэй иимэ үндэр магтаалда хүртэхэ гээшэ тиимэшье юрын хэрэг бэшэ бһотой. Энэ сэгнэлтэ хадаа партийна даалгабарида үнэн сэхээр, үсэд нэтэрүүгээр хандажа, тэрэниие хүсэндэнь хүргэдэгэй үрэ дүн болоно бшуу.

— Та ямар аргаар, хайшан гэжэ хэшээл бүхэнөө бэлэдхэжэ үнгэргэнэбта?—гэжэ Анна Андреевнаһаа асуухада, тэрэ игэжэ харюусана:

— Гайхамшагта онол арга гэжэ юун байхаб даа. Би коммунист хүн хадаа партийна даалгабариие жэшээтэ һайнаар бэелүүлхые оролдохо болоноб. Тиихэдэ партийна һуралсалай талаар пропагандист байха гээшэ партийна эгээл харюусалгатай, хүндэтэй даалгабаринуудай нэгэниинь гэжэ тоолодогби.

Анна Андреевна хэшээл бүхэниие политическэ болон методическа үндэр хэмжээндэ үнгэргэхын тула нилээд анхарал, оролдолго гаргадаг. Байгша ондо үнгэргэһэн хэшээлнүүдтэ һуралсагшад В. В. Маяковскиин «Владимир Ильич Ленин» гэһэн поэмэ, «В. И. Ленинэй хуряангы биографи», «КПСС-эй түүхэ», «П. П. Постышев—партиин элитэ ажал ябуулагша» гэхэ мэтын хэдэн олон ноёмуудые дэлгэрэнгыгээр хэрэглэнэ. Ээлжээтэ хэшээл бүхэниинь хоёр сагай туршада үнгэрнэ. Түрүүшынгээ нэгэ сагай туршада урда хэшээлдэ шудалһан материалаа һуралсагшад дабтажа, ойлгогдоогүй үлэшэһэн зарим нэгэн асуудалнуудые тайлбарилдаг байха юм. Хоёрдохи сагай туршада ээлжээтэ темээрээ пропагандист хэшээл үгэнэ. «Партийная жизнь», «Политическое самообразование», «Коммунист» гэһэн журналнууд, «Правда», «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» гэхэ мэтын газетэнүүдтэ бэшэгдэһэн статьянууд, тоо, баримтануудые нүхэр Санданова үргэнөөр хэрэглэжэ шададаг.

Нүхэр Сандановагай хүдэлмэриие Улаан-Үдын КПСС-эй горком үндэр дээрэ сэгнэжэ, нёдондо жэл Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа һэн. Жэлһээ жэлдэ партийна эхин организациин даалгабариие үнэн сэхээр бэелүүлэгшэ, түүхын багша Анна Андреевна Санданова игэжэ оролдожо ябана.

Д. ШАГДУРОВ,
КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой хүдэлмэрилэгшэ.

ЭХИН ПОЛИТҺУРГУУЛИДА ҺУРАЛСАГШАДТА ТУҺАЛАМЖА

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ ХАМГААЛГА БА БЭХИЖҮҮЛГЭ

КОММУНИЗМ болбол бүхы хүнүүые социальна эрхэгүй байдалһаа, элдэб дарлалта мүлжэлгэһөө, алибаа дайнай аюулһаа зайсуулха үүргэтэй юм. Коммунизм эб найрамдал хоёр хоорондоо таһаршагүй холбоотой байдаг. Коммунис общество хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалша зоной жалаар, оролдолгоор зохёон байгуулагдадаг. Партиин XXII съездээр баталагдаһан КПСС-эй Программа доор заагдаһанай ёһоор, совет обществын бүхы хүн зоной ажабайдалые дүүрэн жаргалтай, хангагданги болгохын тулада түйлай ехэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ, материальна болон ухаан бодолой баялигуудые тон ехээр хүгжөөхэ зэргэтэйбди. Энэ ехэ зорилгонууд өнхэ амгалан байдалай эршондол амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна.

Зүгөөр империалис гүрэнүүд манай Совет гүрэн дотор коммунизм байгуулха, бусад социалис оронуудта социализм байгуулха хэрэгые али болохо аргаар һаатуулха, гэдэргэнь татаха гэжэ оролдоно. Советскэ Союзай экономическа талаараа тон ехэ хүсэтэй, мүн түйлай ехэ ракетно-ядерна зэбсэгүүдтэй болоһон ушарһаа манда сэхэ добтолго хэхэеэ, дайгаар орохоёо тэдэнэр айна. Харин империалистнар, нэн түрүүн США-гай империалистнар, Баруун Германиин реваншистнар шэнэ дай бэлэдхэлгэдэ хэзээшье урдань үзэгдөөгүй мүнгэ зөөри гаргашална, социалис оронуудые тойруулан сэрэгэй элдэб бүлэгүүдые байгуулна.

Американска империалистнарай хүтэлбэри доро Хойто Атлантическа бүлэг (НАТО) 1949 оной апрелиин 4-дэ байгуулагдаа һэн. Тэрэ бүлэгтэ Европын 15 гүрэн ороно. НАТО-гай команда доро жагсаһан бүхы сэрэгүүдэй тоо 6 миллион болоод байнхай. Баруун Германиин милитаризмые болон реваншизмые түргэнөөр хүл дээрэнь гаргахын тулада НАТО гэдэгые Вашингтон хэрэглээ. Мүн «Зүүн Урда Азиин хэлсээнүүдэй эмхи»—СЕАТО гэдэгтэ 8 гүрэн ороно. Тэрээнһээ гадна Дүтын, Дунда Зүүн зүгтэ СЕНТО гэжэ бүлэг байгуулагданхай. Эдэнэр—үнинэй байгуулагдаһан сэрэгэй бүлэгүүд. Японһоо эхилээд Алас-Дурна зүгэй бусад хүрэнгэтэн гүрэнүүдые нэгэдхүүлээд, сэрэгэй шэнэ бүлэг 1966 ондо эмхидхэхэ гэжэ США-гай хүтэлбэрилэгшэд ехэ ябуулга хэһэн байна. Элдэб олон капиталис гүрэнүүдые сэрэгэй хэлсээнүүдээр хүрмэхэһөө гадна, США-гай империализм өөрынгөө далайн сэрэгэй баазануудые, аэродромуудые харин 63 гүрэнэй газар дээрэ түхеэрэнхэй. Баруун Европын оронуудта Хойто Америкын 450 мянган сэрэг байрлана, 66 американска бааза түхеэрэгдэнхэй. Японой газар дээрэ США далайн, агаарай 20 баазанууд, зуу гаран аэродром түхеэрэнхэй.

США шэнэ дай бэлэдхэлгэдэ түйлай ехэ мүнгэ жэл бүхэндэ гаргашална. Хэрбээ дэлхэйн хоёрдохи дайнай түлэг дунда США-гай сэрэгэй бүхы гаргашань 27,4 млрд. доллар байһан һаа, 1966—67 онуудай финансова жэлдэ 70 млрд. долларто хүрэбэ. Тиихэдэ ганса Вьетнамдахи гэмтэ дай ябуулгада 1966 ондо Вашингтон 30 млрд. тухай доллар гаргашалба. Мүн США-гай союзник ФРГ сэрэгэй бэлэдхэлдэ ехэ мүнгэ гаргадаг болоо. Хэрбээ Баруун Германи 1950 ондо сэрэгэй хэрэглэмжэдэ 4,6 млрд. маркануудые гаргашалһан байбал, 1964 ондо тэрэ гаргашань 20 млрд. маркада хүрөө.

Игэжэ дайнай аюулай ехэ боложо байхада, совет арад миин хаража һууха аргагүй болоно. Совет оронойнгоо бэеэ хамгаалха хүсые улам шангадхаха хэрэгтэй болоно. Ушар тиимэһээ һая боложо дүүрэһэн СССР-эй Верховно Соведэй сесси 1967 оной Гүрэнэй бюджет баталхадаа, ороной бэеэ хамгаалха хэрэгтэ гаргашалагдаха мүнгые 1966 онойхитой сасуулхада 1,1 млрд. түхэригөөр ехэ болгогдоо.

Вьетнамда эсэргүү Америкын империалистнарай ээрхэг түримхэй добтолгын үргэдэжэ, тэрэнэй шэнэ шатада оролго ДРВ-гэй түб хото Ханойе Америкын авиациин зэрлигээр бомбодолго—эдэ бүгэдэ Зүүн Урдахи Азиин байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно.

Дэлхэйн шэнэ дай зайсуулха шадалтай шэнэ хүсэнүүд дэлхэй дээрэ бии болонхой гэһэн КПСС-эй Программын тобшолол хүсэндөө байһаар зандаа гэжэ манай партиин XXIII съезд дээрэ лаблагдаа һэн. Эдэ ямар хүсэнүүд бэ гэбэл түбхын түрүүн жэлһээ жэлдэ хүсэ нэмэжэ байһан дэлхэйн социалис система болоно. Энэ система бүхы дэлхэйн промышленна продукциин 38 процентые бүтээн гаргана.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай түгэсэһэнһөө хойшо бэеэ дааһан жара гаран гүрэнүүд бии болоо. Эдэ залуу гүрэнүүдэй империализмын экономическа мүлжэлтэһөө эсэслэн сүлөөрхын, бэеэ даанхай национальна экономикотой болохын тулада тэдэнэртэ амгалан тайбан байдал хэрэгтэй юм. Тиимэһээ эдэ олон гүрэнүүд эб найрамдалай түлөө, империализмын ээрхэг түримхэй политикада эсэргүүгээр тэмсэнэ. Энээниие мэнэ һая ООН-ой XXI сесси баталан харуулаа. Эб найрамдалай хэрэгые эдэбхитэйгээр сахин хамгаалалсадаг, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ оролсогүй Инди, Цейлон, Камбоджи, Финляндии, мүн капиталис бэшэ замаар хүгжэжэ байһан ОАР, Алжир, Гвиней, Мали, Бирмэ, Конго (Браззавиль) гүрэнүүдэй дэлхэйн шэнэ дай зайсуулхын, тэрэниие һүжэроолгэхэгүйн түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг болоһон ушар эб найрамдалай хүсые урдынхида орходоо һураггүй ехэ болгоно.

Дайн байлдаанай һүжэрхэ гол эшэ үндэһэниинь империализм болоно. Империалистнар үшөө нилээд ехэ хүсэтэй байһаар. Экономико болон сэрэгэйнгээ хүсэ шадалые хэрэглэн, социалис оронуудта, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүүгээр добтолгодо орохо гэжэ тэдэнэр аюултай һэдэлгэнүүдые хэнэ. Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй баримталдаг марксизм-ленинизмдэ харша үзэл бодолнууд, дээрэлхы хархис, националис хараа бодол, социалис оронуудай нэгэдэлые һандараан һуларуулха ябуулганууд империалистнарые шэнэ бузар хэрэгүүдтэ урмашуулна. Эдэ бүгэдэ хадаа совет хүнүүдтэ бүри һэргэмжэтэй, нягта жагсаалтай байха эрилтэ табина.

Социалис оронуудаар толгойлогдоһон эб найрамдалай хүсэнүүд мүнөө сагта империализмын, нэн түрүүн Америкын империализмын, гэрэшэлэн ФРГ-гэй үһөө хяһаагаа абаха гэдэг бүлэгүүдэй ээрхэг түримхэй аашануудта эсэргүү тон шанга тэмсэл ябуулжа байна. «Империализмын дай жүрөөдэгшэ хүсэнүүдтэ, бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаадхадаг, сэрэгэй хёмороо үүдхэн дэбэргэдэг тэдэнэй политикада саашадааашье хатуу шанга харюу үгэхэ шухала» гээд КПСС-эй ЦК-гай (1966 оной) декабриин Пленум тогтообо.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал хамгаалхын тулада, коммунизм байгуулхадань манай арадта амгалан байдал хангахын тулада КПСС-эй ЦК-гай политбюрогой, Советскэ правительствын эсэшэ сусашагүйгөөр ябуулжа байгаа гадаадын сэсэн политикые совет арад халуунаар дэмжээд, зүбшөөгөөд, үнэн сэхэ габшагай ажалаараа тэрэ политика бэелүүлхэдэнь батадхана.

С. БАДМАЕВ,
«Знание» бүлгэмэй гэшүүн.

ХОНИШО ХОЁРОЙ МҮРЫСӨӨН

Холоhоо зориhон түргэн поезд ябадалаа аалидхан Улаан-Үдын станцида хүрэжэ ерэнэ.

Үндэр тэгшэ бэетэй, үргэн сээжэтэй, далайн сэрэгэй хубсаhа үмдэhэн буряад хүбүүн Улаан-Үдын үйлсэ гудамжаар омог дорюунаар алхалба. Энэмнай Хубисхал Юндунов, далайн сэрэгтэ дүрбэн жэл алба хэhэнэйнгээ hүүлээр гэртээ яаража ябаа hэн.

Тэрэ сагhаа хойшо тэбхэр арба нэгэн жэл үнгэрбэ. Тиихэдэ Хубисхал хонишон болохоб гэжэ огтошье hанаагүй ёhотой.

— Ламажап Лхасарунов лэ намайе жэрбэдэhэн юм даа: «Түрэл колхоздоол үлэ, хонишон боло. Город ошоод яахашниб» —гэгшэ hэн. Тиихэдэ Ламажап өөрөө хонишоноор ажалладаг байгаа. Нилээдгүй дүй дүршэлтэй болоhон хадаа минии ажал хүдэлмэридэ горитойхон туhа хүргэhэн байха. Мүнөө хонишоноор ажаллаhаар арбан хоёрдохи хабараа угтахамни,—гэжэ Хубисхал Юндунов хөөрэнэ.

Түрүүшын үбэл. Үбhэ тэжээл хомор. Үбдэг тулама саhан. Яhалашье хүйтэн байгаа. Мал туранхай. Эгээл тиимэhээ мал олоороо тэрэ жэл гарзалhан. Түрүүшынгээ жэл Хубисхал нилээдгүй тухашараа. Долоон зуугаад эхэ хонидынь туранхай. Хубаагдажа угтэhэн нэгэ сомоо үбhэниинь үбэлэй хүйтэнэй тэн багаар дууhашоо. Хойто хорёогой саанахи багахан сомоо үбhэндэ хүрэжэ болохогүй. Хонидой хурьгалха үедэ хэрэгтэй болохо бшуу. Эгээл тиимэhээ Хубисхал Юндунов эртэ углөөгүүр мори шаргаяа хүллөөд, арба шахуу модоной газарта байhан Обоо хүндын поли дээгүүрхи эндэ тэндэ хаягдашаhан сагаан hолоомо саhан дороhоо малтан абажа асардаг байгаа. Хонид хэды үлэншье hаа, тэрэ зандань балай дуратайгаар эдидэггүй hэн. Тиимэhээ тэрэ hолоомоёо багахан үбhэнтэй холижо, hайса дэбтээжэ буйлуулаад, бага зэргэ тэжээлэй дабhа хэлсээд үгэхэдэ угаа дуратайгаар эдидэг байhан юм. Залуу хонишомнай сэрэгшэд хатуу зоригтой, бэрхэшээлhээ алхамшье гэдэргээ сухаридаггүй байhанаа одоол тиихэдэ харуулба. Тэрэ шэрүүн хүйтэн үбэл нэгэшье хонин гарзада ороогүй. Хурьгашье олые абажа, нооhошье ехээр хайшалжа, түсэб даабаряа холо үлүүлэн дүүргээ hэн. Тиихэдэнь Хубисхал Юндуновай нэрэ соло түрүүшүүлэй зэргэдэ бэшэгдэбэ. Тэрээн тухай hайн hайхан магтаалай үгэнүүд сэлгеэ үргэн Ноёхон соогуур сахилгаан түргөөр тарашоо бэлэй.

«Үндэр Дабаагай хүбүүн Хубисхалда мухар талаан тудаба гү, бүхы наhаараа хонин ажалда хүдэлжэ алдаршаhан «арсалан, «бүргэдүүдые» ахижа гараабал гэлдээшэдшье бии hэн.

ЗАЛУУ хонишонойнгоо амжалтатай, дорюун ябахада Ламажапшье баяртай хүхюун. Хойто жэлhээ эдэ хонишод хоорондоо мүрысэжэ, дүй дүршэлөө андалдан абалсадаг болоо. Мүнөөшье мүрысэhэн зандаа. Эдэ хоёрой отара хоорондоо нилээд холохон юм. Адагынь дүшөөд модон болохо. Ламажабай отара Шэбэр гэжэ байгаалиин үзэсхэлэн hайхан газарта үбэл, зунгүй байрладаг. Хонидоо жэлэй дүрбэн сагта бэлшээнэ. Харууhалдаг хонидынь шадал тэнхээгээр hайн. Ямаршье сагта тэрэнэй отарада ерэбэлтнай хашаа хорёонь яндайтар заhабарилагдаанхай, сэбэрлэгдэнхэй байдаг. Халуун намар байхаhаа эхилээд лэ үбэлжэлгэдөө сүм бэлдэжэрхидэг. Үбhэ тэжээлээ тон гамтайгаар шадажа, гаргашалhанайнгаа ашаар лэ малаа тэжээлээр балай таhалдуулдаггүй. Зүлгэ ногооной гаратар хонидынь шадал тэнхээгээр бараг байдаг. Олон хурьга абажа, ехэ ноохо хайшалдагаараа Ламажап үнинэй суурханхай: «Республикын эрхим хонишон» гэhэн үнэмшэлгэ тэрээндэ миинтэ үгтөөгүй байха.

Мүнөө энэмнай Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн hайндэрэй хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ оролсоод, хонин бүриhөө хурьга абажа, бүрин бүтэноор түлжүүлхэб гэhэн уялга абаад, өөрынгөө нухэр Хубисхал Юндуновые баhал мүрысөөндэ уриба.

— Урдын хоёр нухэд. Алиниинь алин гэлтэгүй, хэниинь хэн гэшэгүй жэгдэ hайнаар ажалладаг жэгтэй хоёр даа. hайн hайхан юумэнэй түлөө татар удар гэлдээдшье, үгэ буляалдаадшье абадаг. Яагшад ааб эдэ хоёр гэжэ hанахаш. Харин тиихэдэ үглөөдэрынь үнөөхил хоёрнай бэе бэедээ туhалалсан, энеэдэтэй, зугаатай ажаллан ябадаг. Иимэл байха ёhотой, оорынгоо ажалда үнэн зүрхэнhөө дуратай хүн гээшэмнай, —гэжэ нютагайхидынь магтадаг.

...Хубисхалай отара тэгшэ тала газарта байрладаг. Тойроод үргэлжэдөө нэмжыhэн тарялангай толи. Шанха урагшаа бэлшээриинь газар. Цорооной тээ наахалуур добо зубшан саашаа болоходоо багахан талмай нэмжыдэг. Бэлшээри багатайб—гэжэ олон табые шашадаггүй. Үбhэ тэжээлээ мүн лэ өөhэдынгөө хүсөөр бэлдэжэ абадаг. Нажар болохотой адли Хубисхал Дабаевич Юндунов тракторна косилкада hуугаад, үбhээ сабшахаяа гарашадаг. hургуулиин hурагшад хамhалсадаг. Эбтэй эетэй хонишодой бригада хэдэхэн хоног соо олон сомоо бодхоожорхиhон байдаг. Хүдэлмэриншэнөө хубаарилан табихада бэрхэ гээшэнь. Хубисхал хонишон байхынгаа хажуугаар тракторист мэргэжэлтэй хүн. Юрэ хэлэхэдэ гартаа дүйтэй, дүрбэн тэгшэ дорюун лэ эрэ байха. Бэлдэhэн үбhөө тэрэ дарыдань хашаа хорёодоо зөөжэ оруулжархидаг. Намартаа тарянай поли дээгүүр хонидоо hайса бэлшээжэ, горитойхон шадал тэнхээ абхуулдаг.

— Минии үбгэ эсэгэнэрhээ эхилээд булта малшан угтай зон байhан юм. Теэд угаа дагажа бишье хонишон болохо хуби заяатай байба гээшэ бэзэб,—гэжэ Хубисхал хөөрэнэ.

Ноёхоной түрүү хонишон коммунист Юндуновай ажал хэрэгээр нээрээшье омогорхомоор. Жэлhээ жэлдэ түсэб даабаряа холо үлүүлэн дүүргэжэ, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулна.

Энэ жэлдэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо талха тарянhшье, үбhэншье урда урдынхиhаа үлүүсэ hайн гараа. Ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлдэгдэнхэй. Гансал оролдолго, хэшээлhээ ажалай амжалта дулдыдаха.

...Шэбэрэй үдхэн тунга ногоон соо Ламажап хонидоо харюулна. Эхэ оромнай тэрэнэй ажалые үндэрөөр сэгнэн, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнаа hэн. Оронойнгоо үндэр хайрые юугээр харюулхабиб гэhэн бодолдо Ламажап хододоо эзэлэгдэн ябадаг.

Ноёхоной хоёр түрүү хонишон мүрысэнэ. Ажалай арюун hайхан амжалтын түлөө эрмэлзэнэд. Хонин бүриhөө хурьга абаха гэhэн уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байhаниинь сохом.

Р. ЦЫДЫПОВ.

Сэлэнгэ.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

Хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалга улам hайжаруулха талаар долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые амжалтатай дүүргэhэнэй түлөө орон доторхи олохон түрүүшүүл СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной декабриин 20-ной Указаар, орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа. Тэрэ тоодо **Буряадай АССР-hээ:**

Ажалай Улаан Тугай орденоор

Степанов Валерий Николаевич —Хяагтын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай столяр.

Тармаева Наталья Ивановна — Улаан-Үдэ хотын зоной тус бүриин захилаар хубсаhа оёдог фабрикын оёдолшон.

„Хүндэлэлэй Тэмдэг" орденоор

Доржиева Очирма Гармаевна— Улаан-Үдын трикотажна фабрикын эсхэгшэ.

Еремин Георгий Андреевич — Буряадай АССР-эй хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр.

Жаркой Георгий Демьянович— Захааминай хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай станогшон.

Фомин Василий Андреевич — Кабанскын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай сабхишан.

Хабалов Сергей Михайлович— Улаан-Үдэ хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

„Шэн габьяата ажалай түлөө" медаляар

Буркин Терентий Занданович— хүн зоной тус бүриин захилаар хубсаhа оёдог Улаан-Үдын фабрикын директор.

Галданова Голсума Эрдынеевна —Загарайн хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай эсхэгшэ.

Кравцов Владимир Прокопьевич —Улаан-Үдэ хотын «Ремобувь» комбинадай сабхишан.

Седов Николай Андриянович— Улаан-Үдэ хотын Серовой нэрэмжэтэ мебельнэ фабрикын столяр.

„Ажалдаа шалгарhанай түлөө" медаляар

Байшникова Иринчин Дамяновна—Түнхэнэй хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай гуталшан.

Васильева Марфа Георгиевна —Улаан-Үдэ хотын «Труд» гэжэ оёдолой фабрикын мастер.

Дерябин Серафим Петрович — Бэшүүрэй хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай сабхишан.

Козулин Николай Николаевич —Хориин хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай сабхишан.

Левитин Хон Яковлевич — Улаан-Үдын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай парикмахер.

Хориин аймгүйсэдкомой анхаралда

ҮХИБҮҮДЫНЬ ЮУНДЭ МУУ hУРАНАБ?

Дунда-Худанай найман жэлэй hургуулида дээдэ болон дунда тусхай мэргэжэлтэй багшанар хүдэлдэг. Арбан зургаан багшанарhаань зурганиинь дээдэ hургуулитай. Тиимэhээ ном заалгые методическа үндэр хэмжээндэ үнгэргэжэ, hурагшадые эрдэм номдо hургаха аргатай.

Ород хэлээр, арифметикээр нэмэл ад, харуулан зааха хэшээлнүүдые эндэ үнгэргэнэ. hүүлээрнь тус хэшээл удхынгаа болон ойлгуулха арга-гаараа ямар үнгэрөөб гэжэ багшанарай методическа нэгэдэл дээрэ зүбшэн хэлсэжэ анализ хэдэг, тобшолол гаргадаг. Гадна hуралсалай шанар дээшэлүүлхые оролдон, газетэ болон журналнуудта хэблэгдэhэн тусхай статьянуудые багшанар зүбшэн хэлсэнэ.

Арифметикээр нэмэл хэшээл багша Б. Балдандоржиев хээ, ород хэлэнэй хэшээлдэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэл ашаглаха тухай статья зүбшэн хэлсэлгые үнинэй багта Д. Н. Найданова эмхидхэбэ.

hуралсалдаа гээгдэдэг, муу абари зан гаргадаг, журам эбдэдэг hурагшадаа зүбөөр хүмүүжүүлхын тулада комсомолой болон пионерскэ организацинууд «hургууляарнай крокодил алхална» гэhэн гаршагтай сатирическэ хуудаhа, классуудта ханын газетэнүүд гаргагдана.

hайнаар hуралсадаг класс «Хэмэл одоной» зураг доро, муугаар hурадаг класс «мэлхэйн» зураг доро бэшээтэй. Предмет бүхэнөөр hурагшадай эрдэмые сэгнэлтэ хэшээлэй баллна системээр гаргагдана. Жэшээлхэдэ, ород хэлээр нэгэ hурагшын эрдэмые сэгнэхэдээ, гэрэй даабари ямар дүүргээб, сээжээр хэр харюусааб, диктант болон найруулга яар бэшээб, бэшэлгэнь сэбэр гү гэхэ мэтые бүхы талаhаань хаража соглоод, зүб сэгнэлтэ табигдана. Эдэ бүхы арга хэрэглэhэнэй ашаар эхин классуудай багшанар Д. Н. Найданова, А. Ч. Юндонова гэгшэд үхибүүдые эрдэмдэ hургаха талаар муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана.

hургуулидаа, ниитын газарнуудаар, гэр бүлэдөө hайн абари зантайгаар hурагшадые хүмүүжүүлхын тулада хэшээлнүүдэй забhарта, клубта хүүгэдэй киносеанснуудые харуулха үедэ багшанар дежурладаг гуримтай.

hурагшадые революционно дайшалхы болон ажалай hайхан уг заншалнуудые дагуулан хүмүүжүүлхын тулада партизан В. Сумароковтой, Агууехэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад Д. Д. Жимбеев болон Г. Шагдаровтай, түрүү hаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Дашиеватай уулзалга эмхидхэжэ, тэдэнэрые ажал хэрэг тухайнь хөөрүүлhэн байна.

Гэхэтэй хамта үхибүүдэй hуралсал болон хүмүүжүүлгэдэ горитойхон дутуу дунданууд ушарна. Энээнhээ боложо үхибүүдэй hурасань нэгэдэхи четвертиин дүнгөөр бүхы hургуулияараа оройдоо 86 процент гараа. 20 комсомолнуудай 5-ниинь, 226 пионернүүдэй 22-ынь муу сэгнэлтэтэй гараба.

Ород хэлээр, тоо бодолгоор hурагшад илангаяа хангалтагүй hурана. Эхин классуудта ород хэлэ заалгада алдуунууд хэгдэнэ, хэшээлнүүдые hонин болголго ехэ дутуутай.

Физикээр, ород хэлээр, математикаар олонхи hурагшад гэрэйнгээ даабари дүүргэдэггүй. Ород хэлэ, литературын багшанар hурагшадай гэртээ уран hайханай ном уншалгые хүтэлбэрилдэггүй, хангалтагүй hурадаг үхибүүдтээ тус тустайнь онсо хүдэлмэри хэдэггүй байха юм.

Харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд физикын, математикын, биологиин ород хэлэнэй хэшээлнүүдтэ ашаглагданагүй. Ойлгогдосогүй предмедээрээ гараhан юумэеэ ходо дабтажа байлга ёhоор хэгдэнэгүй.

Заалгын шанар дээшэлүүлхэ, hургалгын онол арга hайжаруулха талаар Липецкэ болон Ростовско багшанарай түрүү дүй дүршэл эндэ hулаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

hуралсалда хабаагүй хүдөө ажахын хүдэлмэридэ үхибүүдые ябуулжа, хэшээлhээнь гээгдүүлхэ баримтанууд олон ушардаг.

hургуулиин материальна бааза муу. Уйтан аад, бүүдэгэр гэрэлтэй гэрнүүдтэ хэшээлнүүдынь үнгэргэгдэнэ. Тусхай түхеэрэгдэhэн физикын, химиин, биологиин кабинедүүд байхагүй. Элдэб приборнууд, дабhанууд, элементнүүд нэгэ углууда шкафууд соо хадагалаатай. hургуулинь уйтахан мастерскойтой. Ушар иимэhээ класс бүхэн ажалай хэшээлдэ хоёр халаанда hуралсаха баатай болоно.

Физкультурын болон спортын тусхай мэргэжэлтэй багшагүй, мүн спортын шухала хэрэгсэлгүй дээрэhээ энэ тон шухала предмедые заалга мүнөө сагай эрилтэhээ гээгдэжэ байна. Спортын элдэб hонин, дура абьяас татама нааданууд, санын урилдаанууд гэхэ мэтэ эмхидхэгдэнэгүй.

Багшанар болон классай хүтэлбэрилэгшэд hургуулиин комсомолой, пионерэй эмхинүүдэй хүдэлмэридэ мүртэй туhа хүргэдэггүй. Энээнhээ боложо комсомолой суглаанууд, отрядуудай сугларал үсөө зарлагдадаг, тэдэнэй хүдэлмэри hурагшадай дура татасагүй байна. Түрэлхидэй комитет тодорхой хүдэлмэриин тусхай түсэбгүй, багшанар түрэлхидэй комитедэй хүдэлмэридэ мүртэй туhа хүргэдэггүй.

Багшанарай коллектив зоной дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын болон ойлгууламжын хүдэлмэридэ элдэбхигүйгөөр хабаадана.

Ушар имэhээ тус hургуулиин директор Гомбоев Ю. Ж., hуралсалай талые даагша Дугаров Ц. Ц. гэгшэд багшанартаа үндэр эрилтэ табиха ушартай. Мүн түрүү багшанарай дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, багшанарай нэрэ хүндые дээрэ үргэхэ шухала.

Дурсагдаhан hургуулиие hайн гэр байраар, шухала түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха тушаа Хориин аймгүйсэдком, тэрээнэй гэгээрэлэй таhаг ойрын сагта шиидхэхэ хэмжээнүүдые абаг лэ!

Ж. БАДМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

Агуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаад, ажал хүдэлмэри дээрээ hайн үрэ дүнгүүдые туйлажа, үргэн олониитын баяр баясхаланда хүртэнэ. Мүрысэгшэдэй дунда Улаан-Үдын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай Галина Аверинагай даадаг комсомол-залуушуулай бригадын парикмахернууд шалгаржа ябана. Тэдэнэр Москва городто үнгэргэгдэhэн парикмахернуудай бүхэсоюзна конкурсдо хабаадаа hэн. Зураг дээрэ: Г. Аверина ажал дээрээ.

Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ХҮДӨӨ БЭШЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет соо аймагай хүдөө бэшэгшэдэй зүблөөн болобо. Тэндэ хүдөө бэшэгшэд, ханын газетэнүүдэй редакторнууд сугларaa.

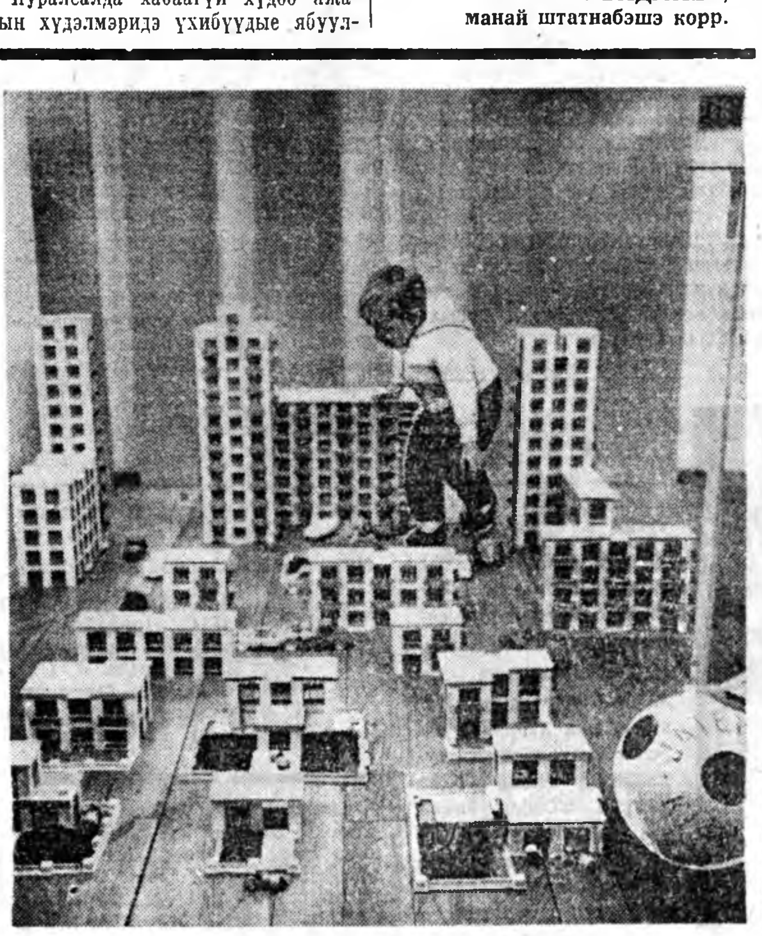
Түрүүшын асуудалаар элидхэл хэhэн аймагай түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Г. Л. Шаргагшанов экономико ба культурые хүгжөөхэ холын хараа бодол тухай тогтобо.

Совет засагай 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлтэй дашарамдуулан ханын хэблэлэй зорилго тухай аймагай «Саян» газетын редактор Д. Ц. Цыренов, газетын хэлэ ба найруулга, тэрэниие hайханаар тааруулан гаргалга тухай редакторай орлогшо Д. Б. Балдаев гэгшэд үгэ хэлэбэд.

Суглаанда хабаадалсаhан КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таhагые даагша Л. Я. Похосоев, партиин райкомой секретарь А. Л. Таханов гэгшэд үгэ хэлэжэ, хүдөө бэшэгшэдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тогтобод.

Эрхим хүдөө бэшэгшэд болон ханын газетэнүүдэй редакторнууд грамота ба бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Л. ТАПХАЕВ.

Хабсаргагдадаг хүнгэн детальнуудаар мүнөө үсын гэр байрын бишыхан аад, бүхэли горед барижа болохо юм. Энэ үйлсоор ябажа байhан бишыхан хүбүүн Будапештын уласхоорондын яармагай павильон соо эмхидхэгдэhэн наадахайнуудай выставкэдэ абатаяа ерэhэн байгаа. Энэ hонирхолтой экспонадые энэ бишыхан хүбүүн ехээр hонирхоhон байна.

МТИ-гэй—ТАСС-ай фото.

НАЙМАА ХУРДААР ГҮЙЛГЭХЭ

Манай Аха нютагта үбэлжэлгын эхилэмсээр нютаг нуга бүхэнэй hаалишад нэгэ доро сугларжа ажалладаг гуримтай. Тиихэдээ тэдэнэр табаарба хоноод лэ, тоhо зөөхэйгөө ашаад, магазинда гү, али колхозой складта асаржа тушаадаг, сай, дабhан, зуруул, мылэ гэхэ мэтэhээ эхилээд жэжэ бараануудhаа гадна, дулаан гутал, хубсаhа гэхэ мэтые абаашахаяа түбэй магазинуудта зорюута хүрэжэ ерэдэг. Харин тиихэдэ худалдаанай ажал эрхилэгшэд нүүдэл наймаа эмхидхэнгүй, гэртээ амархан hуужа байха юм.

Гадна үбэлжэлгын үедэ үхэр малнуудта комбинированнэ тэжээл шэрэхэ болоходо ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдодог. райПО-гой ашаанай хэдэн машинанууд балай мүртэй ябадал хэдэггүй. Колхозойшье хүтэлбэрилэгшэд энээн тушаа ёhоор хайхардаггүй. Ушар тиимэhээ зарим hаалишад, малшад өөhэдынгөө мүнгэ зоореэр таряа талха худалдажа абаха, малдаа үгэхэ баримтанууд үзэгдэдэг.

Ахын аймагта ашаа зөөлгэ, эд бараа наймаалга гүйсэтэй болгохын тула Буркоопсоюзай зүгhөө хоёр-гурбан автолавка үгэлсөө hаань, яаха юм? Мүн бүдүүн тэжээл буйлуулха, хэршэхэ багажа зэбсэг алишье колхозоймнай үгы байhаар. Энэ баhал республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ сэхэ хабаатай асуудал байхаhаа гадна, эдэнэй үмэнэhөө туhаламжашье үзүүлэгдэхэ ёhотой hэн гэжэ hанагдана.

Зарим нютагуудта магазин бодхоогдомоор аад, баригданагүй. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шарза нютагта ажаhуудаг малшад сай, дабhала абахын тула дабаанай ехэ дабаа дабуулжа, аяар Сэнцын голой магазинда ошодог, эмээл морин дээрэ дааран зүдэрдэг. Тэрэшэлэн Монголжон hууриндахи магазин бүри зунай үедэ хаагдаhан аад, тэндэнь хүдэлхэ хүн олдодоггүй «шалтагаантай». Мүноошье хүрэтэр хүшоотэй зандаа. Гэрынь унаха боложо налшыhан. Гайхалтай гээшэнь аргагүй. Эндэ шэнэ магазиншье бодхоожорхёо hаа, Монголжоной уула хадаар модо шулуун элбэг ха юм.

Иимэ ехэ дутагдалнуудай тохёолдожо, ажалшадай эрилтын анхаралда абтангүй орхигдожо байхада, РайПО-гой хүтэлбэрилэгшэд юу бодоно гээшэб? Яахадаа аймагай зарим нютагта ажаhуугаашад хубаарита эд бараанhаа илгагдаха болоо юм?

Д. ДУГАРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ШУШЕНСКЫН ДЭРГЭДЭ, САЯАНДА

Дэлхэйн асари ехэ гидростанциин барилга дээрэ

Саяно-Шушенска гидроэлектростанци ошоходоо, Енисей мүрэниие үгсэн, Хакасай түб хото Абаканhаа зуугаад километртэ байдаг «Означенное» гэжэ hонин нэрэтэй тосхон хүрэхэ хэрэгтэй. Урдань энэ тосхон «Пункт назначенный» гэжэ нэрэтэй hэн. Юундэб гэхэдэ, каторгада ябуулагдаhан декабристнарта «заагдаhан замайнь эсэс», ёhотойл «Сибириин уурхайн гүнзэгынь» байhан юм. Мүноо эндэ гидростанци баригшадай «Майна» гэжэ тосхон бодожо байнхай. Урдань, 5—6 мянган жэлэй саана, эндэhээ зэд малтан абтадаг байгаа. Хожомынь Екатерина II хатан хаанай үедэ эндэ зэд малталга hэргээгдэhэн. hүүлдэнь англичанууд, немецүүдшье гараа хүргэлсөө hэн. «Майна» (англи хэлэн дээрэ «уурхай») гээшэмнай тэрэ үеhөө үлэhэн үгэ юм.

Хоёр жэлэй саада тээ зэдэй нөөсэ хоморджо, энэ багта Енисей мүрэниие хааха таатай газар бэдэрэгдэжэ эхилбэ. Удаан саг соо бэдэрэлгэ хэhэнэй hүүлдэ хабшал соогуур бурьялан бусалжа байhан Енисейн уhанда нэмэри болон шудхадаг багахан Карлов горхоной адагта хаалта барихаар газар олдобо. Мүноо тэрэ газар Карловай хаалта гэжэ нэрлэгдэнхэй. Энэ хаалта шулуун hуури дээрэ баригдажа, үзүүрээрээ хабшалай шулуун эрьенүүдтэ тулгалха юм. Тиимэhээ бетон хэрэглэлгэ 10 дахин бага болохо байна.

«Означенна», «Майна», «Карловай хаалта» гэhэн нэрэнүүд ойрын үедэ олон миллион хүн зондо танил болохо. США-да баригдажа байгаа Джон-Дэй гидростанциhаа хоёр дахин ехэ, 6,3 млн. киловатт хүсэтэй, дэлхэй дээрэхи асари ехэ гидростанци олоной анхарал татаагүйдөө арганьгүй.

Абаканhаа энэ тосхон хүрэтэр түмэр харгы хэгдэhэн аад, үшөө ашаглалгада оруулагдаагүй. Автомашинада гү, али Енисейгээр модо зөөдэг катерта hуужа, барилга хүрэтэр ошохоор юм. Енисей «Означенна» хүрэтэр номгоноор урдадаг. Саашаа болоходоо Хакасай мэльгэн таланууд дууhажа, Саяанай хада уулануул захалаад, 300 километрэй хабшал хабсагайн хоорондуур Енисей мүрэн мушхарна.

Энэ Енисейн хабшал соогуур уhан дороо далитай катераар зуугаад километр шахуу тамарбабди. Ябаhан газарайнгаа гоё hайханиие зураглан харуулхын тула Пушкинай прозо хэрэгтэй. Кавказааршье, Памирааршье, Алтайгааршье, манай ороной ондоошье газар нютагуудаар, хариншье гүрэнүүдээр журналис аяншалгада ябахадаа иимэ гоё hайхан газарые үзөөгүйбди.

Саяан шадарай Енисейн, тэндэхи байгаалиин үзэсхэлэн hайханиие саарhан дээрэ бэшэхын тулада хурса хурдан үгэнүүд хэрэгтэй. Харин тиигэжэ шадахагүй hэн хойноо миил конспект шэнгеэр тэмдэглэжэ гараха болоо бэзэбди даа.

Енисей мүрэн дээгүүр Карловай хаалта хүрэтэр, мүн үшөө дээшээшье үгсэн онгосоор тамаржа ябахадаа тэндэхи байгаалиин үзэсхэлэн hайханиие, тэрэнэй урда хүнэй даншье hаа ахир байhаниие гайхажа, хүн гээшэ иимэ hүр ехэтэ байгаалиин хүсые эзэлэн абажа шадахагүй байгаа гээшэ гү гээд hанагдаа бэлэй. Теэд совет хүнүүд зориг ехэтэйгээр добтолон оробо хаям даа.

Енисей мүрэн гранит шулуун хабсагайтай, эрид оодоо шоройлдоhон эрье хүбөөгөө дайран, эрчэтэй шангаар урдана. Заримандаа эрьеын хабсагайнууд саб сагаан үнгэтэй мрамор шулуун болошоно. Тэрэ саагуурнь ой модон барбайлдажа, үндэр хаданууд оодо нэтэрүүгээр абиранхай. Сэсэрэн салгидан, дошхон дорюунаар урдаhан Енисейн дундуур түглылдэгшэ хара хүрин шулуун олтирогууд дээгүүр томо томо наhад ургашанхай, томоотой янзаар даглайлдан hууна. Иимэ шулуун олтирогуудые хобхо сохихо гэhэндэл, Енисей мүрэн ууртай hүреэтэйгоор хүүен ерэжэ, мрамор шулуун хананuудыень мэрэжэл мэрэжэл байhан шэнгеэр hанагдана.

Мүрэнэй захын эгсэ шулуун хабсагайнуудта, аяар хоёр зуун метр үндэртэ эрсэн hудалтай столбнууд харагдана. Энэмнай хадаа гидростанциин баригдажа дүүрэхэдэ Енисейн уhан оодоо хөөрэжэ, аяар эндэ хүрэжэ ерэхэ гэhэн тэмдэг байба. Тиихэдээ Енисей мүрэн Саяанай уулануул соогуур өөрынгөө малтаhан гүнзэгы шулуун hабые дүүргэхэнь хаям даа! Хэды тиигэбэшье, оршон тойроной тосхон hууринуудые, ой тайганиудые байра hуурияань хүдэлгэхэгүй, тэрэ зандань хүнүүдтэ үлөөхэ юм. Юундэб гэхэдэ, хүнүүдшье эндэхи байгаалиин үзэсхэлэн гоёые hандаанагүй, харин улам бүри гоёоно ха юм.

Ленин түрэлхидтөө бэшэhэн бэшэг соогоо эндэхи газарые «Сибириин Итали», «Сибириин Швейцари» гэжэ нэрлээ hэн. Саянска «хоолой» соогуурhаа үнгэржэ, гүйдэлөө номгоруулhан Енисейе тэрэ тиихэдэ харahан байна ха юм. Мүн Саяанай уулануудые холоhоо харадаг байгаа. Означеннаhаа доошоо Енисейе жаран километр уруудахада Шушенск тосхон болодог юм. Эндэ, Саянска «хоолойн» адагта, швейцарска болон итальянска Альпануудhаа, хүүюурнүүдhээшье hайхан газарнуудые харахат.

Эндэхи зон урдань Владимир Ильич Ленин энэ Карловай хаалтада ерэhэн юм гэжэ хөөрэлдэдэг бэлэй. Үнэхөөрөө В. И. Ленин энэ газараар ябаагүй, тэрээниинь гэршэлhэн ямаршье саарhан үгы гэжэ түүхэ шэнжэлэгшэд тайлбарилдаг юм. Магад агнажа гү, али сэнгэжэ ябахадаа, энэ газар хүрэжэшье болоо ааб даа гэжэ тэдэнэр тухайлдаг.

Ленин энэ газараар ябаагүйл хаш. Гэбэшье дэлхэйдээрэхи эгээн томо Саяно-Шушенска ГЭС Владимир Ильич Лениндэ, тэрэнэй Россие электрификацилгын асари ехэ түсэбтэ туйлай ехэ дурасхал памятник боложо үгэхэ юм. Имагтал агууехэ социальна революциин илаhанай ашаар, энэ илалтын түлөө хамагhаа ехээр оролдоhон хүнэй—Владимир Ильич Ленинэй ашаар иимэ памятник урдань каторга, сүлэлгын орон байhан газарта бодхоогдохонь гээшэ.

...Энэ барилгын индустриальна далайсань мүнөөдэр үшөөл тайгын бүтүү бүглүүтэй хүршэлнэ. Означенна, Майна тосхонуудта янза бүриин нэрэтэй, элдэб hайхан үнгэтэй hургуулинууд, коттеджнууд, хүүгэдэй саадууд, кинотеатрнууд, столовонууд баригдажа,

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

Буряадай барилгын управлениин олохон хүдэлмэришэд табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тэдэнэй тоодо Ирина Хромовагай даадаг бригада ороно. Энэ бригадада гол түлэб залуушуул ажалладаг. Залуу барилгашад гэрнүүдые һайханаар үнгэлнэ, үйлэдбэрнингөө даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэдэнэй олонхинь хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида һуралсанад.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн гарһаа) бригадын эрхим гэшүүд Любовь Древенская, комсомол басагад Надежда Ипатова, Нина Кондратюкова, бригадир Ирина Хромова.

А. ШУЛУНОВОЙ зураг.

ШУШЕНСКЫН ДЭРГЭДЭ, САЯАНДА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта).

намарай тайгын зураглалда үнгэ шэрэ нэмээнэ хэбэртэй.

Карловай хаалта Майна хоёрой хоорондо гидроэнергетигүүдэй, барилгашадай байха Черемушки гэжэ нэрэтэй тосхон һаяар баригдажа эхилхэнь. Энэнь Москвагай Черемушкые тон адляар дууряаһан бэшэ, харин эндэхи хадын хаяа Енисей хоёрой хоорондо барилга хэхэдэ тон зохисотой, мойһоной һөөгүүдээр хүреэлэгдэһэн газар бии юм. Барилгашад эндэ өөрынгөө, енисейскэ барилгын маяг түхэлтэй. Энэ маяг түхэлыень хүхюу залуушуул—Ленинградай архитекторнууд зохёоно. Черемушки тосхоной дэргэдэ Енисей дээгүүр баригдаха хүүргын тулганууд бодхоогдобо. Тэдэ дээгүүршэг экскаваторнууд гранит, мрамор шулуунуудые химэлэн, хаалтын баригдаха газар хүрэтэр харгы хэнэ.

Эдэ бүгэдэ Енисейн зүүн эрьедэ юм. Баруун эрьедэнь мүнөөдөө ангуушад болон загаһашадай һуудаг Сизая, Голубая гэжэ бүглүү жаахан тосхонууд байдаг (мрамор болон ондоошье янза бүриин шулуунай үнгэнүүдһээ гараһан нэрэнүүд бэшэ юм аабза?)

Сизая тосхондо маанадые урин һан ангуушад нигэжэ хөөрөө һэн: «Хоёр долоон хоногто загаһа барижа тайгада байһанаа һаяхан бусажа ерээбди. Тэрээхэн боошхо соо тула дабһалаатай, гушан килограмм—баабгай шэнги томо». Тэдэнэр хадарин загаһаар маанадаа хүндэлбэ, булга яажа баридагаа, үенэй ямар мэхэтэйе хөөрэбэ.

Баригдажа байгаа электростанци агнууридань һаад ушаруулха гү гэжэ һонирхоходоо тал ондоо юумэ дуулабабди. Карловай хаалтаһаа дээшэ Енисей мүрэндэ шудхадаг багахан горхонуудай үһан ехэ боложо, загаһан элбэгжэхэ, тиихэдэнь мүн загаһаар хоолодог ангууд үдэхэ юм хаш даа. Энэ барилга тухай тэдэнэр һайн мэдэнэд: Григориин хүбүүн тэндэ бульдозерист, Маркелай басаган геологическа партида хүдэлнэ. Степановнагай хоёр басаган тэндэхи арбан жэлэй һургуулида һурана.

Сизая тосхоной байра байдалынь мүнөө дээрээ хуушанайхяараа. Эдихэ юумэн баран өөһэдын: огородой эдеэн, Енисей мүрэнһөө бариһан загаһан. Айл бүхэн өөрын банитай. Эндэ хуушан, шэнэ заншалнууд хүршэлнэ. Нэгэ полотенцеэр гараа аршажа байгаад эдеэлэбэшье, агнууриингаа газарта вертолёдоор хүрэнэд, хүбшэдэ агнахадаа эдихэ хоолоо грамм хүрэтэр тоолобошье, транзисторгүйгөөр хүбшэ гаранагүй («шэнэ һонин дуулаагүй һаа, зэрлигшэшэхэ ха юм». Юрэнхыдөө хуушан заншалай хойшоо гаража, удангүй оройдоо үгы болохоёо байһыень яһала ойлгохоор даа. Энэ хооһон дулин хүбшэдэ СССР-эй центрэй хото городуудайхиһаа һураггүй ондоо, шэнэ гуримай һуудал байдал тогтохо юм. Юундэб гэхэдэ, эндэмнай ёһотойл шэнэ түхэлэй хото город «зүүнһээ гараһаншуугаар» бодхоогдожо байна бшуу.

Эндэ хото городынь электростанциһаа түрүүн баригдажа байна. Тиимэһээ урдынхидаал адли барилгашад майханууд соо байрлажа ажаллахагүй, ядаха зобохые, дутаха дундадахые үзэхэгүй жэшээтэй болоно.

Саяно-Шушенскэ ГЭС-эй барилга майхануудые татаһан городогһоо бэшэ, харин мүрэнэй эрьенүүдээр гоё һайхан тосхонуудые бодхоолго, түмэр харгы табилга болон гэрнүүдые барилгын комбинат байгуулга дээрэһээ эхилбэ. Энэ комбинат суглуулагдан бодхоогдодог 5 — 9 дабхарай таарамжатай зохид гэрнүүдые бүтээн гаргаха байна. Тиихэдээ урданай майхануудай үе мартагдажа, электростанциһаа урид хото городыень бодхоолго хадаа мүн лэ шэнэ барилгын нэгэ шэнжэ түхэлынь болоно бшуу.

Саяандахи электростанциин барилга дээрэ хүшэр хүндэ ушаралнуудшье тохёолдодог юм бээзэ. Нэгэтэ шанга һалхинай болоходо, барилгада электроэнерги асардаг утаһан эбдэрһэн байгаа. Электрогагнууршадай нэгэн, нэгэдэхи разрядай альпинист Виктор Видунюк һүниин харанхыда хүүежэ байһан мүрэн дээгүүр татаатай түмэр аргамжада альпинистын гохоор шагтагалдажа, тэрэ эбдэрхэйе усадхаһан байба. Эндэ бүтээгдэжэ байһан гү, али бүтээгдэхэ ажал бүхэндэ уридшалан нарин нягта шэнжэлэлгэ хэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, газарай хүдэлөөнһөө хаалтын һандархагүйн тулада тон наринаар газар шэнжэлэгдэнэ (эндэ хаа-яа газар хүдэлдэг юм). Саяандахи ГЭС-эй электроэнергиин үнэ сэн орон соомнай эгээл хямда байха, 1-2 жэлэй туршада станци гаргашаяа харюулха байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа ажабайдалай дүршэл шадабариин, арад зоной сэсэн шиидхэбэриин аша үрэ мүн.

Майнын хүүгэдэй саадай гоё һайхан байшанда ороходоо, хэн хаана түрөөбтэ гэжэ үхибүүдһээ асуубабди. Тэдэмнай Новосибирскдэ, Братскда, Дивногорскдо, Эрхүүдэ түрөөбди гэжэ шууялдашаба.

Зүб даа, тэдэнэй эсэгэнэр дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон гидростанцинуудые барилсаһан дүй дүршэл ехэтэй, мэргэжэлтэй хүнүүд ха юм.

Мүнөө энэ барилга дээрэ оройдоол 2500 хүн хүдэлмэрилнэ. Красноярска ГЭС барижа байһан 18 мянган барилгашад хожомоо эндэ ерэжэ хүдэлхэ юм. Эдэ хоёр барилгын начальник, Социалис Ажалай Герой Андрей Бочкинтой хөөрэлдэхэдэмнай, иигэжэ хэлэбэ:

— Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ой болотор Красноярска ГЭС-эй түрүүшын турбинануудые табихабди. Тэрэнэй удаа бүхы коллективээрээ Саяан ошолгон болохо юм.

Москвада СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Николай Некрасов маанадай нэгэндэ хэлээ һэн:

— Мүнөө үедэ Советскэ Союзда аргагүй ехэ гурбан территориальна дайданууд ашаглагдажа байна: Мангышлак хахад аралай нефтьтэй тала, нефтеэр болон газаар баян Баруун Сибириин набтар газар, Зүүн Сибирьтэ Саяно-Шушенска плацдарм. Тэндэ Енисейн хүсэ хэрэглэһэн томо гэгшын индустриально-аграрна комплекс байгуулагдаха юм. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэзээшье, хаанашье иимэ богонихон саг соо эды ехэ газар дайдые ашаглалгада оруулхые һэдээгүй юм шуу. Енисей дээрэхи хоёр электростанцинуудай хүсые комплексноор ашаглаха асуудалые 17 проектнэ организацинууд бэлэдхэнэ. Эндэ зуугаад томо предприятинууд байгуулагдаха юм. Наранай элшээр Украинаһаашье дутадаггүй, харин уһаар ганданги Урда Сибириин олон зуугаад мянган гектар тала уһалагдажа, Сибириин ба Дурна зүгэй ехэнхи хубиие талха, огородой эдеэ, жэмэс, мяха болон нооһоор элбэг ехээр хангаха болоно.

Ангара, Енисей мүрэнүүд дээрэ электростанцинуудые бариха тухай үшөө гушаад ондо хэгдэһэн проект «Галактика А-Е» гэжэ нэрэтэй болоһон юм. Энэ «Галактика» хадаа жэлдээ 500 миллиард үлүүтэй киловатт-час энерги үгэхэ шадалтай байха.

Урданай агууехэ математик, астроном Пьер Лаплас Сибириин хизааргүй үргэн тала дайдада ондоо планетэнүүдтэ ажаһуугшадай харахаар Пифагорой теоремын фигура томоор зурахые дурадхаһан юм. Тиимэ даа, холын планетэнүүдтэ ухаатай амитад ажаһуудаг һаа, хорёод жэлэй үнгэрхэдэ Сибириин тала дайдаар толорһон туйлай ехэнүүд ялагар толбонуудые харахал байха. Энэмнай өөрынгөө масштабаар үнэхөөрөөшье космическа түсэбэй дүүргэлтэ, ёһотойл «Галактика А-Е» гээшэнь болохо юм.

Газар дээрэ мүшэтэ тэнгэри! Мүнөө сагта энээнһээшье байха юумэ этигэжэ ядахаар бэшэ болоо.

Илья АГРАНОВСКИЙ,
Жан Кацер, АПН-эй корр.

СПОРТ

БАРИЛДААН

Хэрэн тосхондо дүрэ буляалдалгаар түрүү һуури эзэлэлгын барилдаан һаяхан болоо. Тэндэ долоон һургуулинуудһаа 90 барилдаашад ерэжэ, энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан байна.

Республикын эрхим барилдаашан Ивахинов тренертэй байһан аад, мүнөө мастерта кандидат Сырен Ардуев тренертэй Толтойн дунда һургуули түрүү һуури эзэлээ. 2-дохи һуурида Хэрэнэй, 3-дахи һуурида Toорын дунда һургуулинууд гараба.

Толтойн һургуулиин һурагшад Аринёнов, Симбелов, Горхоной һургуулиин спортсмен Дандуев гэгшэд дүрэ буляалдахадаа арга ехэтэй, шамбай хүсэтэй байһаараа шалгарбад.

Б. МАШКИНОВ.

ХҮГЖЭМ ДУУН ЗЭДЭЛҺЭЭР

Баргажанай леспромхозой Лебяжинска участогай хүдэлмэришэд уран һайханай харалгада эдэбхитэйгээр бэлдэнэ. Тус коллективэй дуушад, хатаршад һонирхолтой концертнүүдые бэлдэжэ Улюнэй. Барханай фермэ, отаранууд дээгүүр харуулһан байна. Һаяшаг тэдэнэр загаһанай комбинадай клубта концерт наадаяа харуулжа суглараганшадые ехэтэ баярлуулба.

Тэрэшэлэн Гусиха һууринай модошод Г. Х. Ткаченкын эдэбхеэр өөһэдынгөө уран һайханай бүлгэм байгууланхай. Тиихэдэ Хурамхаан тосхоной агитбригадынхид совхозойнгоо холын фермэ, отарануудаар ябажа малшадта концертнүүдые харуулдаг, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргадаг юм. Мүн лэ иимэ ашатай ажал хэжэ байдаг агитбригада Дэрээн тосхондо бии.

И. КУЗНЕЦОВ.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ КАЛЕНДАРЬНУУД

Эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаһан 1967 оной 2 календарь хэблэлһээ гараба. Тиихэдээ столой декадна календарь 800, харин үдэр бүриин ханын календарь 12 миллион үлүүтэй хэһэгээр гаргагдаа.

Һүүлшынь, ханын календарьта А. Ананьинай «Буряад эхэнэрнүүд» гэһэн зураг мүн колхозой жолоошон Цыжидма Самбуевагай ажабайдал тухай зураглал толилогдонхой.

Столой календариин хуудаһануудта буряад поэдүүд Алексей Бадаев, Цырен-Базар Бадмаев гэгшэдэй уран хурса шүлэгүүд толилогдонхой.

Москва. **Н. ГРИНЕВА.**

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

АНКАРАДАХИ ХЭЛСЭЭНҮҮД

Манай ороной ленинскэ гадаадын политическэ хараа шэглэл эдэбхитэйгээр, шууд сэхээр, амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Энэ хараа шэглэл КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумээр дахяад лаблан батадхагдаһан, һайшаагдаһан байгаа. Советскэ Союз империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ харюу сохилто үгэхэ зуураа, эб найрамдал болон арадуудай хоорондын хани барисаа бэхижүүлхэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, атомна дайн байлдаае зайсуулха, Европо болон бүхы дэлхэй дээрэхи аюулгүй байдал бэхижүүлхэ политика бэелүүлнэ. Энээниень недели бүхэн шэнээр гэршэлжэ үгэнэ.

Турцида СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай аяншалгые уласхоорондын ехэ ушар болоно гэжэ дэлхэйн хэблэл тоолоно. Энэ аяншалга хоёр хүршэ гүрэнэй хоорондохи харилсаа һайжаруулгада туһалха үүргэтэй байхаһаа гадна, дэлхэйн энэ шухала районходи аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ туһална. Энэ хадаа хоёр ороной шухала аша туһада тааралдаха байна. Харилсаа холбоо бэхижүүлхэ, хүршэ, һайн харилсаа бэхижүүлхэ замда тохёолдодог олон һаад бэрхэшээлнүүдые эдэ оронууд һүүлэй үедэ зайсуулжа шадаа.

Советско-турецкэ харилсаанда болоһон һайжаралтанууд хэнэйшье һэжэг түрүүлнэгүй. Мүнөө үе сагай асуудалнуудые бодолтойгоор тайлбарилга, политическэ асуудалнуудые зүбөөр хаража үзэлгэ, шухала аша туһануудаа хараадаа абалсалга хүгжэнэ гээд Болгариин «Отечествын фронт» гэжэ газетэ бэшэнэ. Турцида анхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонууд бүри ехээр мэдэрэгдэдэг болонхой гээд тус газетэ бэшэнэ. Советскэ Союзтай экономическа харилсаагаа эдэбхитэй болгохые Анкарагай эрмэлзэдэг болоһые Венгриин «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ. НАТО-гай болон СЕНТО-гэй гэшүүн байһан туладаа Турци энэ ээрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлһөө хэрэгтэй юумэеэ үшөө абажа шададаггүй, тиимэһээ ороной шухала асуудал шиидхэхын тулада ондоо түшэг тулгуури бэдэрхэ баатай болоно.

Мүнөө хоёр ороной түлөөлэгшэдэй хоорондо үнэн зүрхэнэй, таатай хэлсээнүүдэй боложо байһанда Турциин олониитэ ехэ анхарал хандуулна. Зарим бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобошье, СССР Турци хоёрой хоорондохи хүршэ харилсаан хүгжэнэ. Энэ харилсаа хүгжөөхэ эрилтэ мүнөөнэй бодото байдал табина гээд «Ени газете» бэшэнэ. «Советскэ Союзтай политическэ харилсаамнай хүршэ һайнаар хүгжэжэ шадаха» гээд «Джумхуриет» газетэ бэшэнэ. Иимэ хүгжэлтэ худалдаа наймаанай болон экономическа харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ байһаниинь сохомтой. СССР-тэй хани ёһоной харилсаа байгуулхадань Турцида һаад ушаруулхаар ямаршье шалтагаан байхагүй гээд баһа нэгэ «Хавадис» гэжэ газетэ бэшэнэ.

ООН-ой СЕССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭЭ

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сесси гурбан һарын турша соо хүдэлмэрилөөд, декабриин 20-до дүүрэв. Ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, эб найрамдалай, бүхы арадуудай аюулгүй байдалай түлөө политическэ тэмсэл эдэбхитэйгээр хэхэ газар болоно гэжэ уласхоорондын энэ организацине тоолодог Советскэ Союзай хараа бодолой зүб байһыень сесси дахяад гэршэлэн харуулаа. Энэ талаһаань абажа үзэбэл, һүүлшын сесси үрэ ехэтэй байгаа. Тус сесси хадаа ООН-ой гол ёһонуудые хэрэгсээдэггүй, уласхоорондын харилсаануудта зоргоной аашa болон хүсэрхэлгэ гаргадаг, расизмые хамгаалдаг империалис ээрхэг түримхэйшүүлые, колони эзэлэгшэ оронуудые һанал сэдьхэлэй, политическэ талаар гансаардуулгада, тэдэнэй ябуулга элишэлэлгэдэ туһалаа.

Сессиин үзэмжэдэ Советскэ Союзай дурадхаһан гурбан шухала дурадхалнуудта гол анхарал хандуулагдаһан байна. Империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдһээ арадуудые хамгаалха зорилготой байһан дээрэһээ эдэ дурадхалнууд ехэ удха шанартайда тоологдоһон байна бшуу. Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсажа болохогүй тухай, тэдэнэй бэеэ даанхай байдал болон бүрин эрхые хамгаалха тухай Декларациин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ ехэ шангаар үнгэрөө. Вьетнамда США-гай хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые, ДРВ-е зэрлиг муухайгаар бомбодолгые, оронууд болон арадуудай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсалгые хамагай түрүүндэ буруушааһан ябадал болоно гэжэ энэ асуудалаар абтаһан резолюцине олон гүрэнүүд болон үргэн олониитэ тоолоно. Вьетнамдахи дайн байлдаа ургэдхэлгын түлөө харюусалгые бусадта, тэрэ тоодо ООН-до тохохо гэһэн США-гай һэдэлгэнүүд дахяад буруу һүрөө. «США-да дахяад сохилтонууд хэгдэхэ» гэжэ сессиин хүдэлмэриин эхилжэ байхада бэшэһэн Ассошиэйтед Пресс агентствын шэнжэлэгшэ Оатисай тухайламжанууд зүйтэй байшоо.

Ази, Африкын, Латин Америкын оронуудтахи хариин сэрэгэй баазануудые усадхаха тухай асуудалай зүбшэн хэлсэгдэхэ үедэ эдэ сохилтонууд удаа дараалуулан хэгдэһэн байна. Эдэ баазанууд национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дарахын, олол районуудтахи амгалан тайбан болон аюулгүй байдал һуларуулхын тулада хэрэглэгдэдэг байна бшуу. Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэ Женевэдэ буу зэбсэг хуряаха талаар 18 ороной түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедтэ саашадаа зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

Ядерна зэбсэг саашадань тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай резолюци уласхоорондын ехэ удха шанартай байгаа. Энэ хадаа ядерна зэбсэгтэй болохо талаар Бонной эрилтэ хэжэ байһан үедэ илангаяа шухала удха шанартай байха юм.

Чехословакиин, Венгриин, Польшын болон бусад социалис гүрэнүүдэй үүсхэлээр угаа шухала асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. ООН-до империализм болон колониализмда эсэргүү хүсэнүүдэй саашадаа нягтаар жагсажа байһаниинь Генеральна Ассамблейн XXI сесси дээрэ ажаглагдаһан байна. Африка, Азиин бүлэг олон оронууд сессиин хүдэлмэридэ эдэбхитэй үүргэ дүүргэв.

Колониализмда эсэргүүсэн тэмсэхэ асуудалнууд сессиин хүдэлмэридэ горитой һуури эзэлээ. Генеральна Ассамблей хадаа колониализм хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябадал болоно гэжэ тоолоо, колониальна ээрхэлгэдэ эсэргүүсэн арадуудай хэдэг тэмсэлые хуулита гэжэ мэдэрээ, колониальна газар нютагуудта хэгдэдэг национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ материальна болон һанал сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлхыень бүхы гүрэнүүдые уряалаа. Колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай ООН-ой Декларацине, тэрэшэлэн колониализмда эсэргүүсэн тэмсэхэ талаар бусад хэдэ хэдэн шухала шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ һаад ушаруулдаг хариин монополинуудай ябуулга тухай асуудал удаадахи сесси дээрэ хаража үзэхэ гэһэн шиидхэбэри урагшаа хэгдэһэн алхам болоно гэжэ тоологдохоор байна.

Замбуулинай дайдада ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хориһон, һарын болон огторгойн бусад бодосуудай ямаршье районуудта бүхы оронуудай һаадгүйгөөр оролгые зүбшөөһэн договор бэлэдхэлгэ сессиин хүдэлмэриин һайн үрэ дүндэ оролсоно.

ООН-ой һула байһые харуулһан ушар сессиин хүдэлмэридэ мүн лэ үзэгдэһэн байна. Организациин уставай зарим шухала гол ёһонуудта добтолхо, ООН-до ямаршье хамаагүй асуудал зүбшэн хэлсэхэ гэһэн һэдэлгэнүүд гаргагдаһан байха юм. Арадуудай бүрин эрхые бэеэ даанхай байдалые хамгаалан, ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэдэг хүсэнүүдэй тус организацида нягтаар жагсалгаһаа эб найрамдал болон аюулгүй байдал ООН-ой зүгһөө хангаха ябадал дулдыдаха гэжэ сесси үшөө дахин харуулаа.

И. ЛАПИЦКИЙ,
(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ИКП-дэ партийна биледүүд һэлгэгдэнэ

РИМ. (ТАСС). 1967 ондо ИКП-гэй гэшүүдэй партийна биледүүдые һэлгэлгын дүнгүүд хадаа Италиин Компартиин олониитын бүри ехэ үүргэ дүүргэдэг, ехэ нүлөө үзүүлдэг боложо, нэрэ хүндынь бүри дээшэлжэ байһые ИКП-гэй хүтэлбэриин гэшүүн Алессандро Натта тэмдэглэһэн байна.

Декабриин 20-ной байдалаар 940 мянга шахуу хүн партийна биледүүдээ һэлгээ. Компартида 47.795 итальянец ороһон байна. Италиин коммунис залуушуулай федерацида үнэн сэхэ байһанаа 71 мянга гаран эдир залуу хүбүүд, басагад лаблан гэршэлээ. Федерацида 11.484 хүн ороһон байна.

Совет-япон фильм Японой экранууд дээрэ харуулагдана

ТОКИО, (ТАСС). «Бишыхан зайгуул» гэжэ совет-япон түрүүшын хамтын фильм декабриин 24-дэ Японой кинотеатрнуудай экранууд дээрэ харуулагдаа. Энэ фильмые Горькиин нэрэмжэтэ болон «Дайэй» гэжэ кинокомпаниин студинууд буулгаһан байна.

Өөрынгөө эсэгые бэдэржэ холын Москва хүрэтэр аяншалһан япон хүбүүн Кэн Квамын ушаралта ябадал тухай энэ фильм хөөрэжэ үгэнэ. Японой арба наһатай һургуулиин үхибүүн Тихар Инасси гэгшын шадамар бэрхээр наадаһан дээрэһээ фильм бүри ехээр һонирхогдоо гээд фильм тушаа шэнжэлэл хэгдэнэ.

Үбэлэй сагта Берлиндэ залинта аадар ороо

БЕРЛИН. (ТАСС). Декабриин 24-нэй һүни Берлиндэ, ГДР-эй бусад районуудта үбэлэй сагта дайралдахань шухаг ушар болоо. Тэнгэри шангаар дуугаржа, һүниин огторгойдо сахилгаан ялалзаа гээд АДН агентство мэдээсээ. Зарим газарнуудта электро-дамжуулгын утаһа шэжэмүүд гэмтээгдэжэ, богонихон сагай турша соо һаатаа. Потсдамдахи метеорологическа албанай байшанда залин буушоо.

Н. В. ТАРОВ

РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй габьяата артист, республикын искусствын үнинэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн, буряад арадай дуунуудые гүйсэдхэдэг гайхамшагта дуушан, 1926 онһоо КПСС-эй гэшүүн Николай Васильевич Таров наһа бараа.

Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын Буряад Национальна округой Сухоули гэжэ нютагта 1901 ондо батрагай бүлэдэ Николай Васильевич түрэһэн байгаа.

Тэрэ 14 наһатайһаа батрак болон ажал хэжэ эхилһэн байгаа. 1921 онһоо 1924 он хүрэтэр Николай Васильевич түрэһэн нютагтаа Бүлэгэй Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлөө, бандитизмые усадхалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан. 1924 оной намар Николай Васильевич һайн дураараа хүдэлмэришэн-таряашанай Улаан Армида орожо, 1926 он хүрэтэр тэндэ алба хээ. Улаан Армиһаа табигдаһанайнгаа һүүлээр шэлэй заводто хүдэлмэришэнөөр ажаллаа, арадай дуу бэрхээр дууладаг байһан дээрэһээ 1929 ондо искусствын эмхи зургаануудта хүдэлхын тулада эльгээгдэһэн байна.

Николай Васильевич ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй союзай областной таһагай түрүүлэгшээр һунгагдаа, Бурпрофсоведэй секторые, таһагые даагшаар, удаань 1935—1936 ондо түрүүлэгшээр хүдэлөө.

1936 ондо Н. В. Таров Москва ВЦИК-эй дэргэдэхи Бүхэсоюзна хуули ёһоной академидэ һурахаяа ошоо, жэл болоод тэндэһээ дуудагдажа, Захааминай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлхынь тулада эльгээгдэһэн байгаа.

1939 ондо Буряадай искусство болон литературын Москвада болоһон нэгэдэхи декадада бэлэдхэлтэй дашарамдуулагдан. Николай Васильевич театрта хүдэлмэрилхэеэ эльгээгдэһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 30 шахуу жэлэй турша соо Н. В. Таров искусствын талаар хүдэлжэ, өөрынгөө дурладаг хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, бүхы оюун бэлигээ зорюулаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ пенсидэ байха үедөө Николай Васильевич ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһаар лэ байгаа, ВЛКСМ-эй обкомой дэргэдэхи революционно болон ажалай алдар солын клубай гэшүүн байһан юм.

Национальна театральна искусствые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Н. В. Таров Ажалай Улаан Тугай орденоор, медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

1940 ондо Н. В. Таровта РСФСР-эй габьяата артистын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Тэрэ хадаа 1940 болон 1959 онуудта Москвада болоһон Буряадай искусство болон литературын хоёр декадада хабаадалсаһан байгаа.

Н. В. Таров КПСС-эй обкомой, Улаан-Үдын горкомой гэшүүнээр, нютагай Соведүүдэй депутадаар нэгэтэ бэшэ һунгагдадаг байгаа.

Ехэ оюун бэлигтэй артист, гайхамшагта хүн, анхарал ехэтэй түбшэн даруу нүхэрнай маанадһаа холодон ошобо.

Николай Васильевич Таров тухай һаруул һайхан дурасхаал тэрэнние мэдэхэ бүхы хүнүүдэй сээжэ зүрхэндэ удаан саг соо ябахал.

Асеев Л. С., Барьядаев К. Л., Бирюков В. Г., Модогоев А. У., Очиров Ц. О., Продайвода К. М., Раднаев Д-Н. Т., Семенов Б. С., Хахалов, А. У., Балдано Н. Г., Галданов Ц. Б., Гендунова Н. С. Гусев В. С., Ильин А. С., Кузмерж Л. Н., Линховоин Л. Л., Маханов М. Ф., Миронова Г. П., Похосоев Л. Я., Сахьянова Л. П., Сахьянов В. А., Хоборков Ц. Л., Цыденжапов Г. Ц., Шагжин Ц. Г., Ямпилов Б. Б.

БЕЛЬГИ. Эдэ хас тамга гэхэ мэтын «зүйлнүүд» вазанууд, тугас шубуунай үдэнүүд, урданай буу зэбсэгүүдтэй аб адляар Бельгиин городуудай нэгэнэй бишыхан алаабхида худалдагдадаг байна. Бүхы юумэн дээрэһээ хаража үзэхэдэ иимэ түхэлэй эд бараа абадаг хүнүүд олдодог байха юм. Алаабхиин эзэнэй хэлэһэнэй ёһоор эдэ зүйлнүүдые гол түлэб американ туристнууд худалдажа абадаг байна.

Бельга фотын—ТАСС-ай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хурьга абалга—эгээл харюусалгатай» гэһэн рубрика доро Хориин аймагай Анаагай совхозой ахалагша хонишон О. Тагаровай корреспонденци; ТАСС-ай материалнууд; «Республикын үсэгэлдэрэй һонин» гэһэн рубрика доро нютаг нютагһаа ерэһэн мэдээсэлнүүд;

Хоёрдохи хуудаһанда: КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь Д. Раднаевай статья; ородой техническэ бүлгэмэй (РТО) эмхидхэгдэһээр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материал.

Гурбадахи хуудаһанда: АПН-эй материал; «Республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй съездые угтуулан» гэһэн рубрика доро статья; һүүлшын долоон хоногто дэлхэйдэ болоһон һонин; хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: үдэр үдэрэй һонин; соносхолнууд.

Багша Цырен-Дондок Шагжиевич **Шагжиевай** саг бусаар наһа бараһан тухайда Ахын аймагай гэгээрэлэй таһаг, багшанарай союзай райком, Сорогой найман жэлэй һургуулиин коллектив, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой правлени шаналалтайгаар мэдээсээд, түрэлхид болон танил нүхэдтэнь гашуудалаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

РСФСР-эй габьяата артист Николай Васильевич **Таровай** сагһаа урид наһа бараһангайнь дашарамдуулан, тэрэнэй бүлэнэр болон түрэл саданда Буряадай гүрэнэй филармониин директор, местком партийна организаци гүнзэгыгөөр шанална.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Н-02202. Зак. № 1173.